

DÜNYA VE TÜRKİYE EKONOMİSİNE MAKRO BAKIŞ

Ender YORGANCILAR
Yönetim Kurulu Başkanı

4 Şubat 2015

2015 YILININ RİSKLERİ

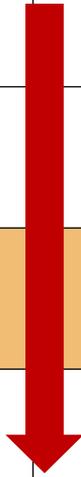
1. Fed'in faizi artırması ile yabancı sermayenin ülkeyi terk etmesi,
2. Emtia fiyatlarındaki dalgalanma (düşmesi olumlu, artışı olumsuz)
3. Jeopolitik risklerin artarak devamı,
4. En büyük ihracat partnerimiz Euro Bölgesi'nin toparlanamaması,
5. ABD'nin Rusya'ya tutumu ve petrol fiyatlarındaki düşüşün etkisiyle Rusya'da yaşanan ekonomik sıkıntıların, ihracat, inşaat ve turizm açısından olumsuz yansımaları,
6. Dolar ve enflasyondaki artışın devamının, sanayinin rekabet gücünü olumsuz etkilemesi,
7. Sermayenin sanayiden ziyade rant ekonomisini tercih etmeye devam etmesi,
8. Seçim yılı ve seçim ekonomisinin olumsuz etkileri,
9. Barış sürecinin çözümsüzlüğünün yaratacağı kaos
10. Daralan ekonomide işsizliğin artması

2015 YILININ FIRSATLARI

1. Petrol fiyatındaki düşüş,
2. Rusya'daki ekonomik ve siyasi sıkıntıların, yabancı fonların Türkiye'yi tercih etmesine neden olması,
3. Ortadoğu'daki kaosun sona ermesi ve Türkiye'nin ilişkilerindeki iyileşme,
4. Yapısal Dönüşüm Programı ile uygulanacak reformların, motivasyon anlamında olumlu yansımaları,
5. G-20 Dönem Başkanlığı
6. Çözüm Süreci

KÜRESEL BÜYÜME TAHMİNLERİ

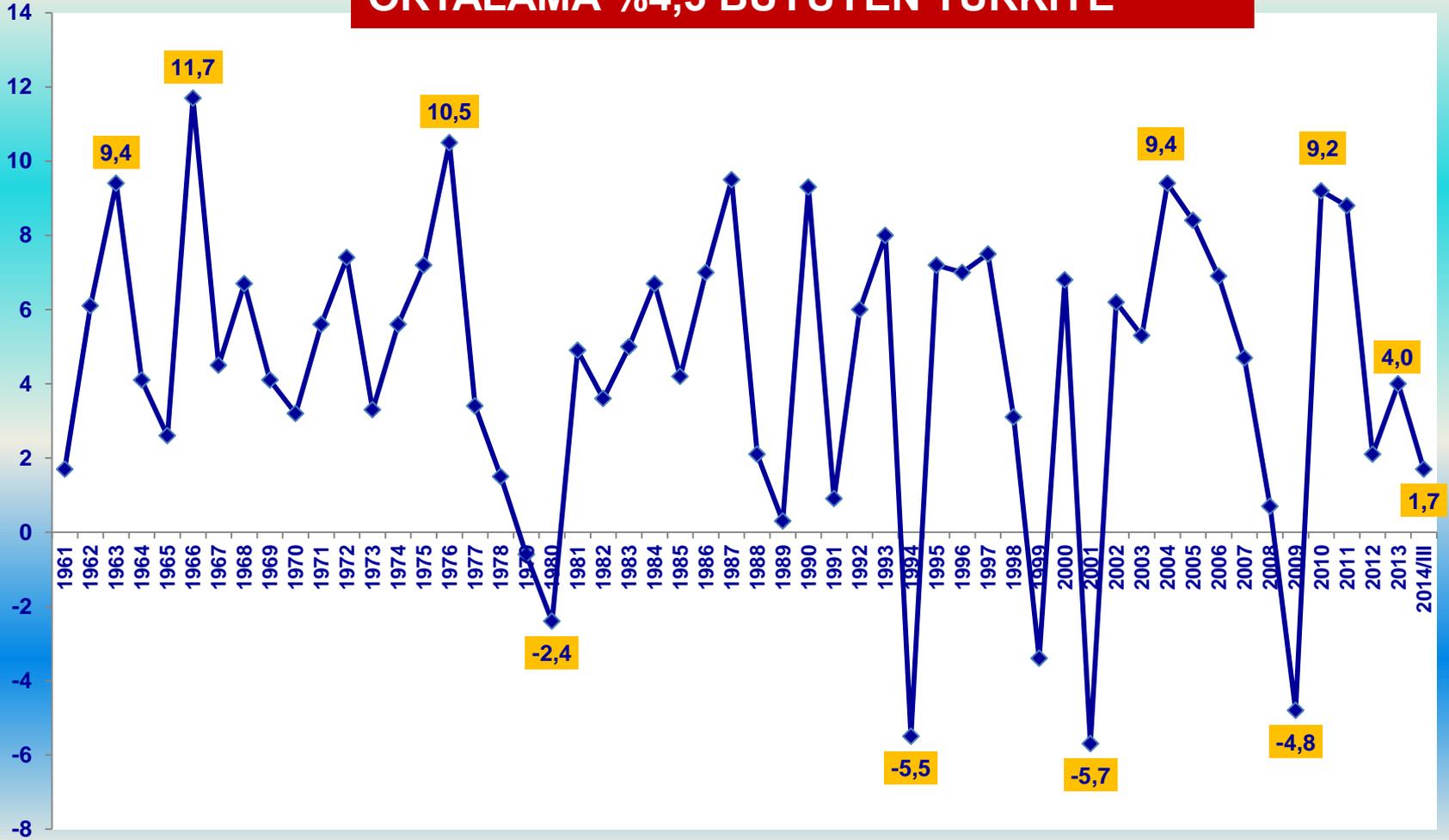
	Güncel Öngörüler (%)		Bir Önceki Öngörüler (%)	
	2015	2016	2015	2016
IMF - Küresel	3,5	3,7	3,8	4,0
Dünya Bankası - Küresel	3,0	3,3	3,4	3,5
Dünya Bankası - Türkiye	3,5	3,7	3,5	3,7
OECD - Küresel	3,7	3,9	3,9	4,1
OECD - Türkiye	3,2	4,0	4,0	4,2

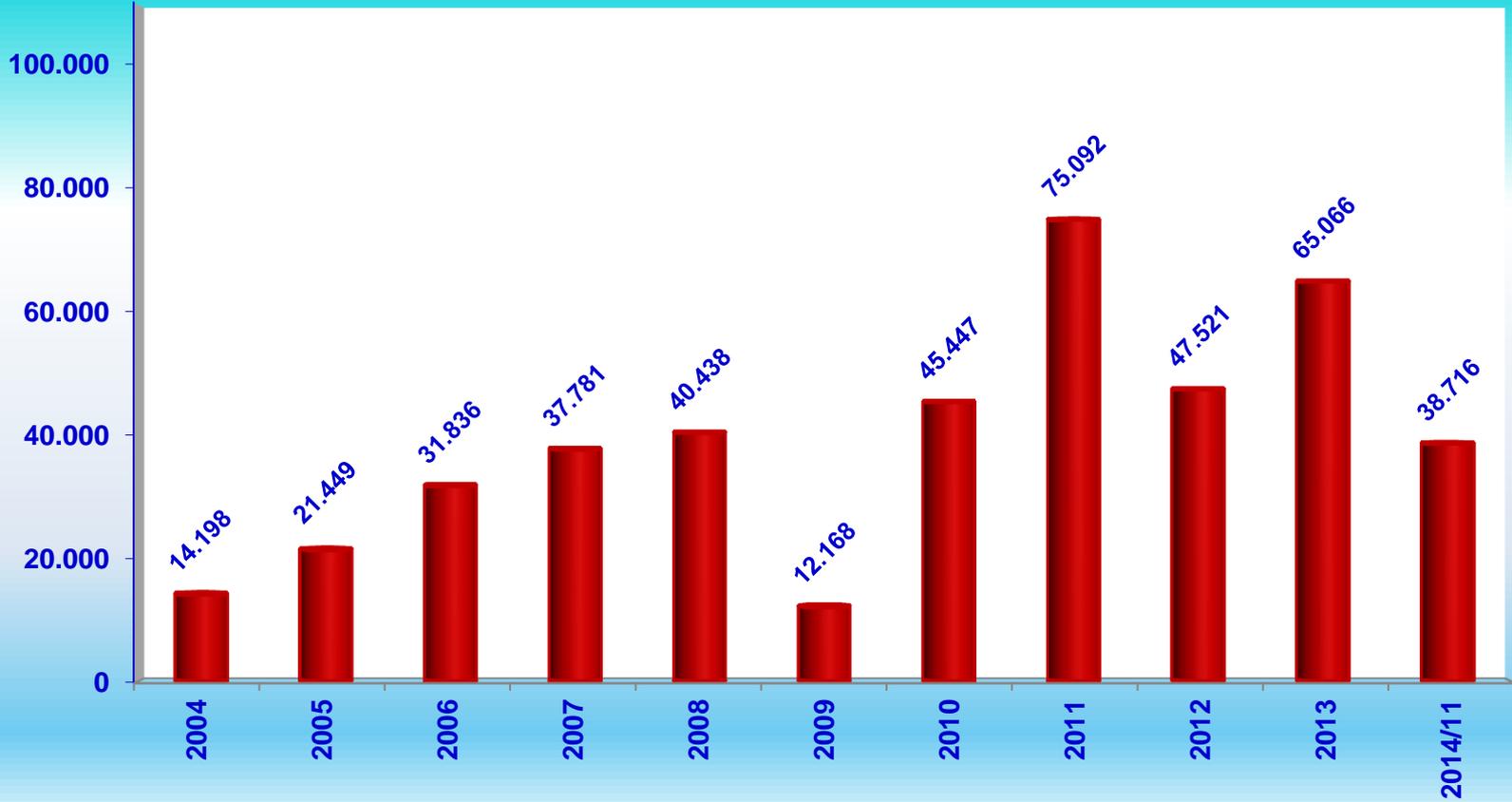
Güncel Öngörü Tarihleri: OECD –Kasım 2014, IMF-Ocak 2015, Dünya Bankası: Ocak 2015
Bir Önceki Öngörü Tarihleri: OECD-Mayıs 2014, IMF-Ekim 2014, Dünya Bankası: Aralık 2014

TÜRKİYE'NİN BÜYÜME PERFORMANSI: KALP ATIŞLARI GİBİ

ORTALAMA %4,5 BÜYÜYEN TÜRKİYE

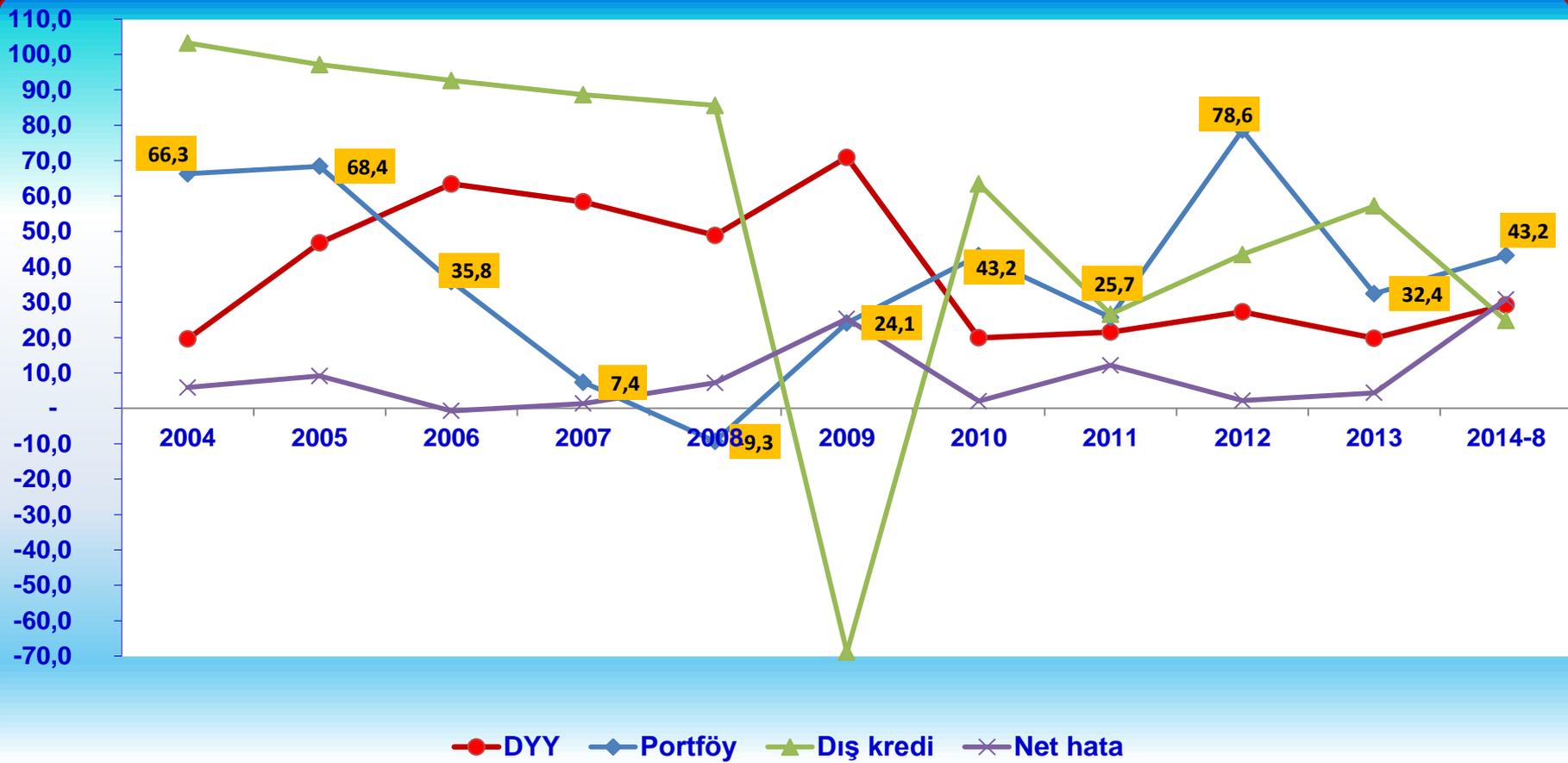
CARİ AÇIK (Milyon Dolar)

Kaynak: MB

2013 yılı cari açığımız, Lüksemburg, Dominik Cumhuriyeti gibi ülkelerin milli gelirlerinden fazladır. Konjonktürel etkilerle, petrol fiyatlarındaki düşüşün de etkisiyle, cari açık %40 azalma göstermiştir.

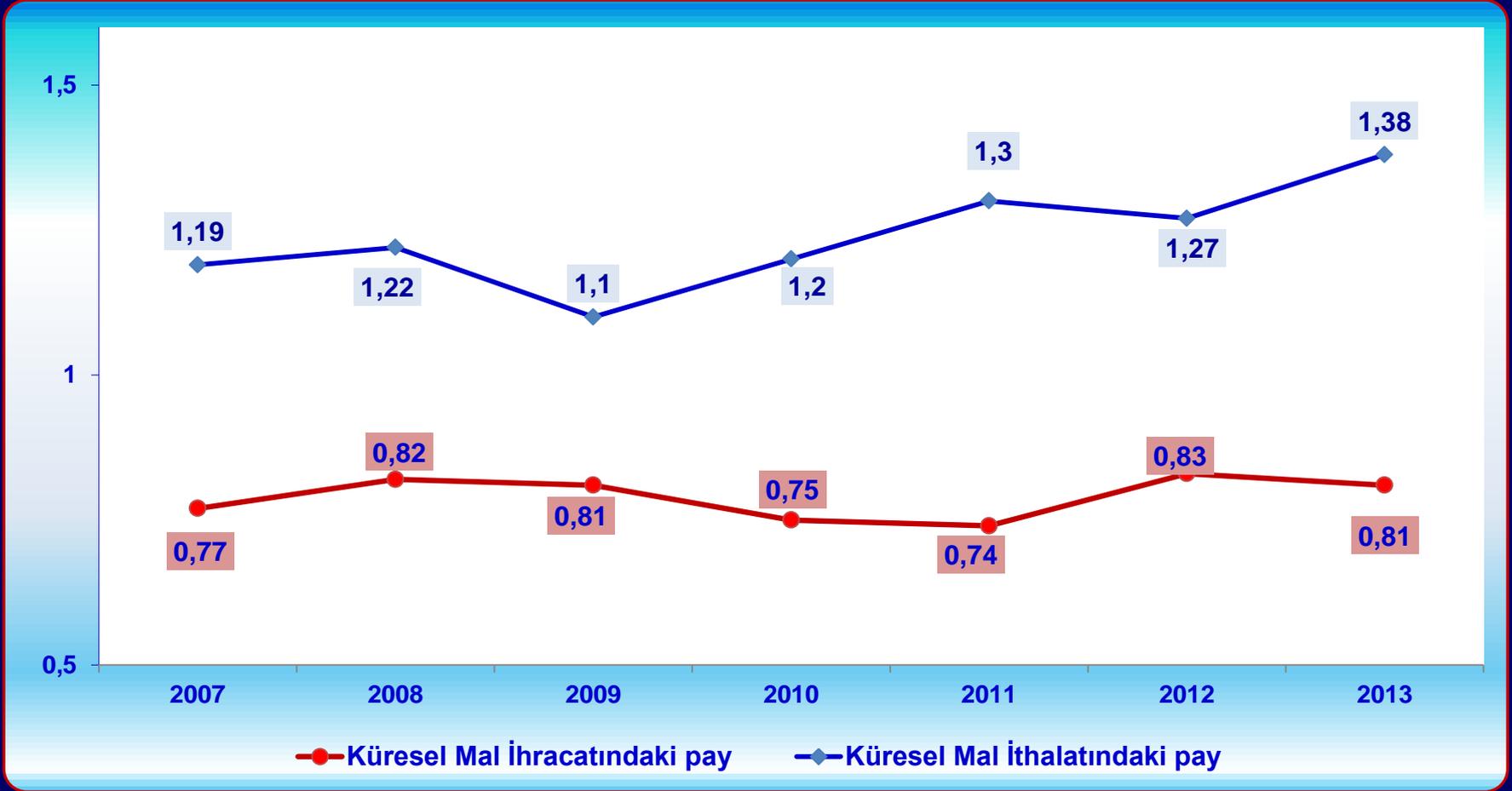
CARİ AÇIĞIN FİNANSMANI (%)

Kaynak: MB

Cari açık, sıcak para ve dışardan sağlanan borçla finanse edilmeye çalışılmaktadır. 2014 yılı finansmanının %43'ü sıcak paradan sağlanmıştır.

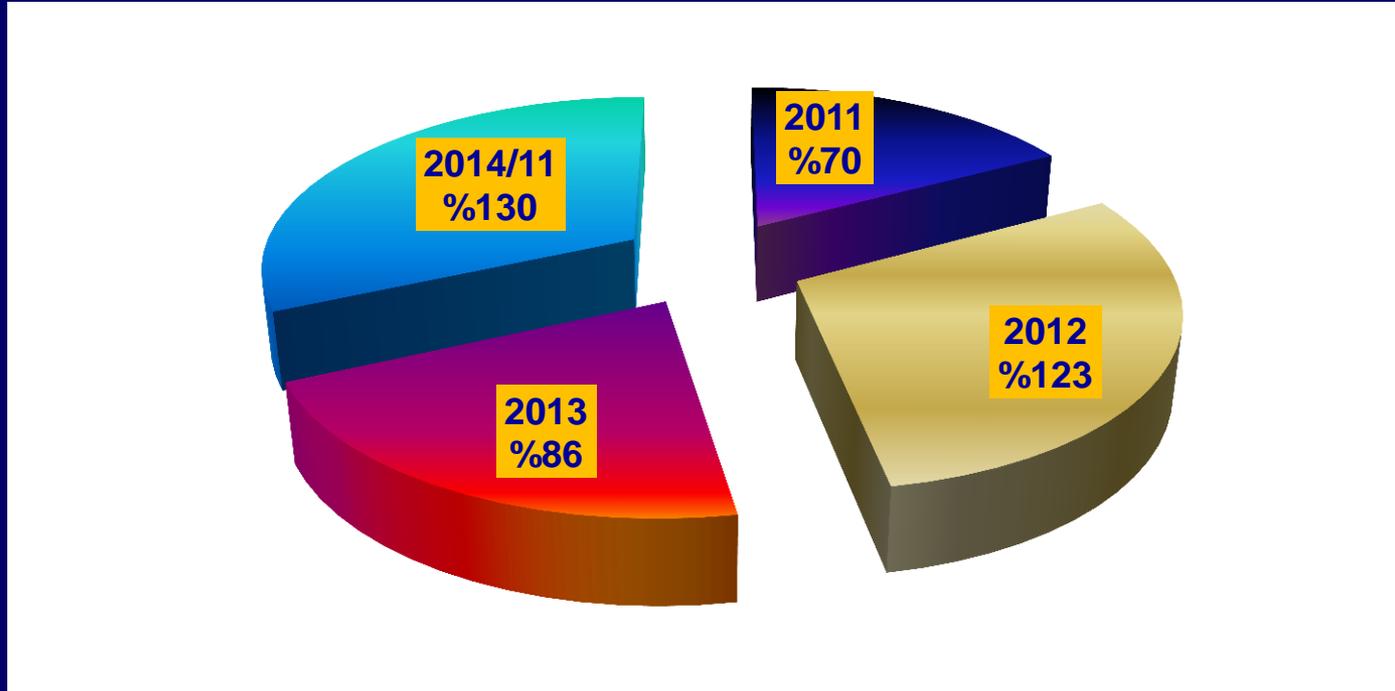
TÜRKİYE'NİN KÜRESEL MAL İHRACAT VE İTHALATINDAKİ PAYI (%)

Kaynak: Eko. Bakanlığı

Küresel dış ticaret içinde ihracatımızdaki payımız azalırken, ithalattaki payımız artmaktadır.

ENERJİ İTHALATININ CARİ AÇIK İÇİNDEKİ PAYI (%)

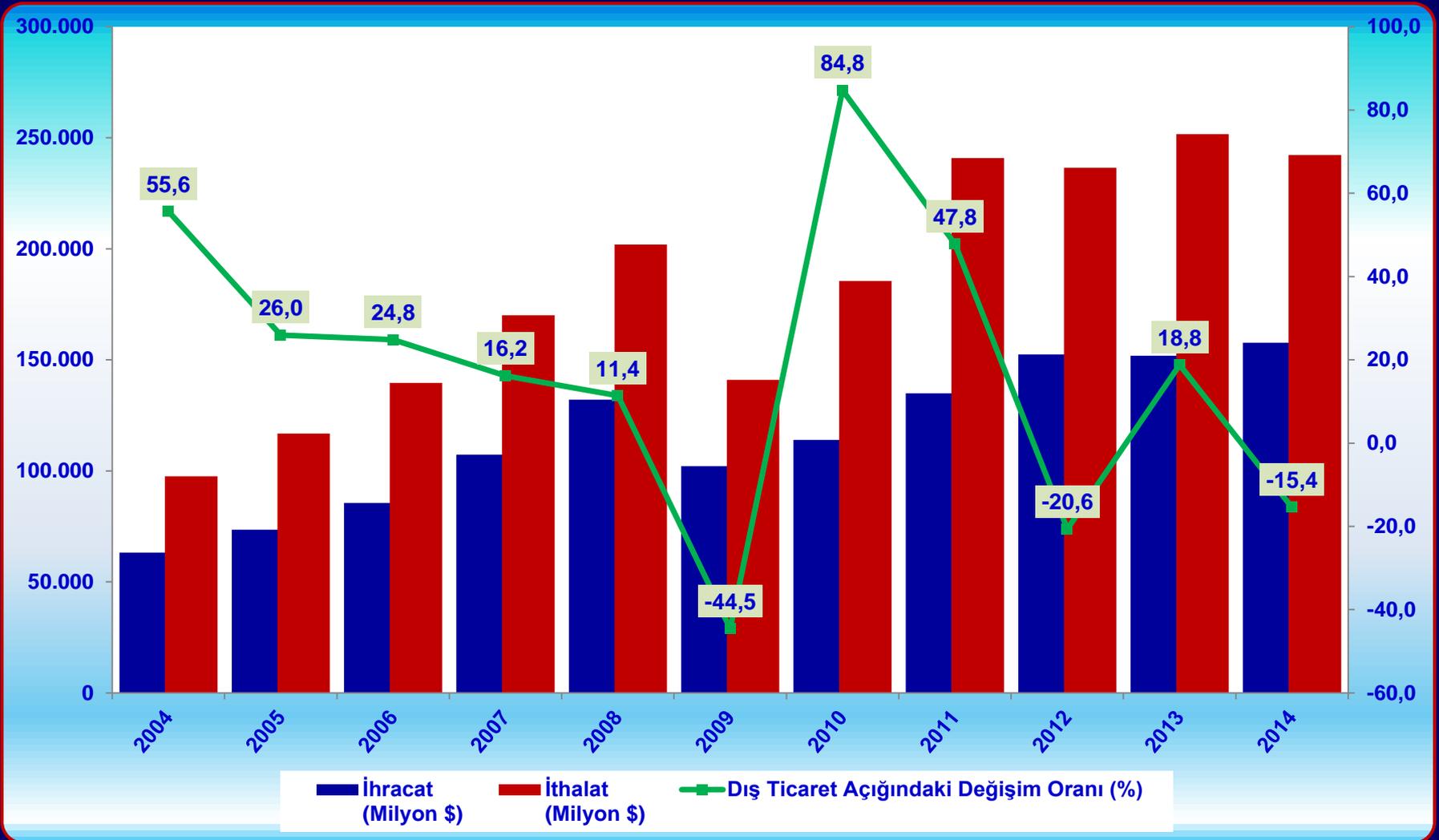
Kaynak: TÜİK,MB

Yenilenebilir Enerji Kaynakları (YEK) alanındaki yatırımların özendirilmesi amacıyla, muhtelif YEK teçhizatının yerli imalatının, Hükümetimizce teşvik edilmesi yolunda gerekli yasal düzenlemeler gecikmeksizin yapılmalıdır. Böylelikle, şu an ithal edilen, Fotovoltaik hücre, inverter, rüzgar türbini gibi ürünlerin üretimlerinin Türkiye’de yapılmasına imkan tanınsın. Üreten sanayiye de enerji teşviği verilsin istiyoruz.

Dünya Bor rezervlerinin % 70 i Türkiye’de ve dünyada ülkemiz 1.sırada. Bor’dan enerji üretilmesine dönük proje yatırımları ile Bor-Hidrojen teknolojilerinin ülkemizde gelişimi için Ar-Ge çalışmalarına destek verilmelidir.

Ayrıca, sanayicilerin yüksek akaryakıt fiyatları nedeniyle karşı karşıya kaldığı yüksek ulaşım ve nakliyat maliyetlerinin azaltılması için de yeni yöntemler geliştirilmelidir.

DIŞ TİCARET DENGESİ

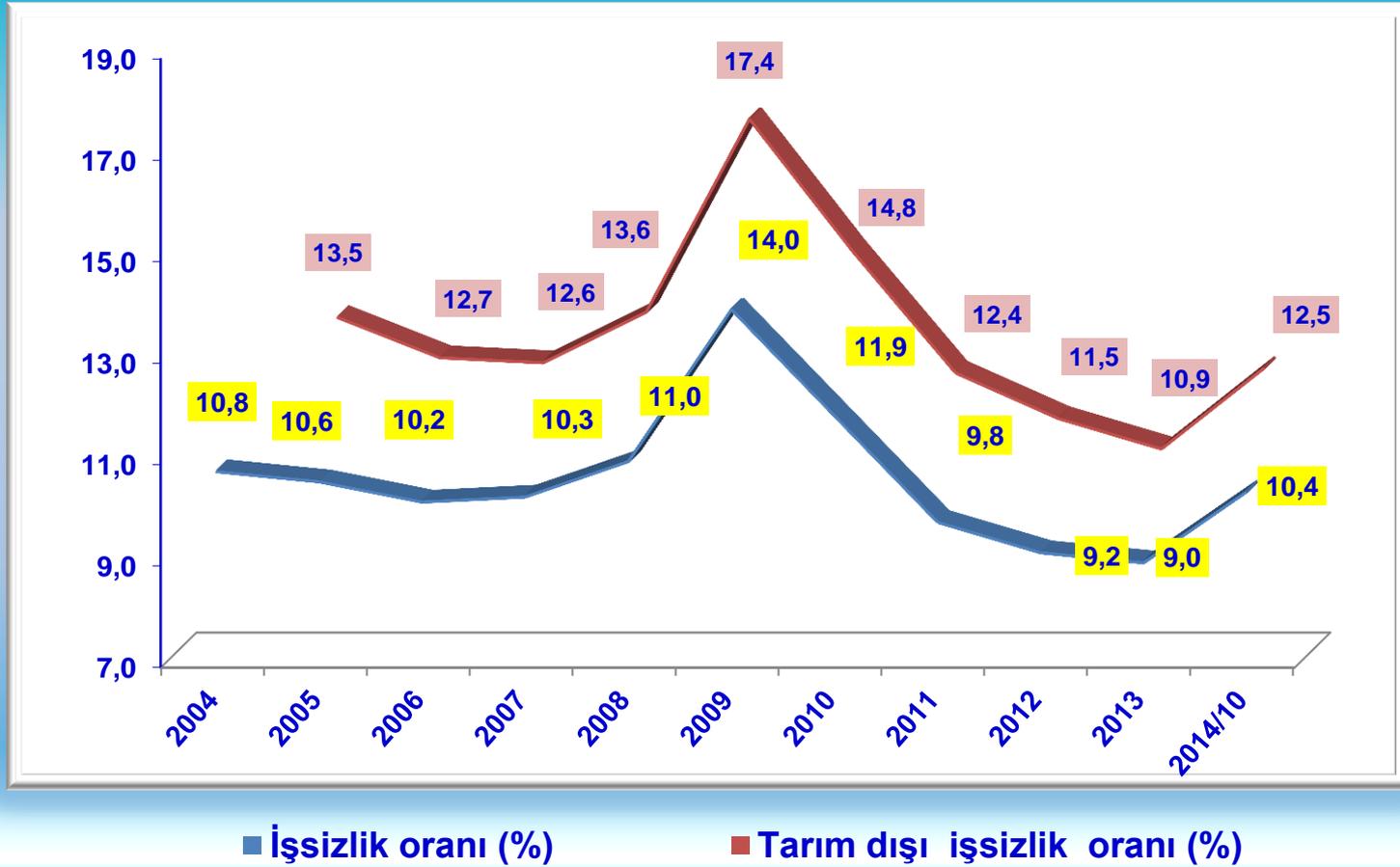

Kaynak: TÜİK

HAMMADDE (ARA MALI) İTHALATI (Milyon Dolar)

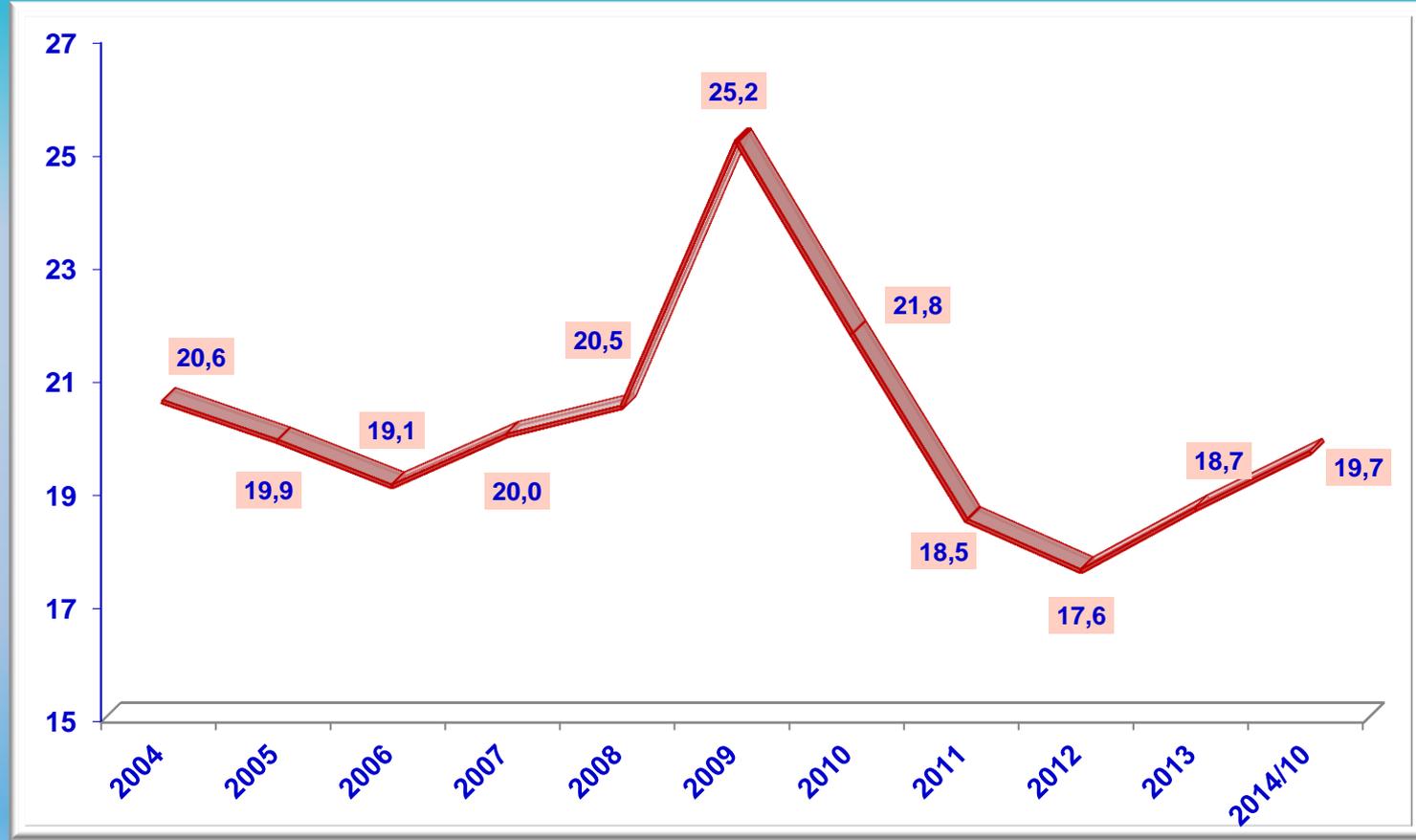
İŞSİZLİK ORANI (%)

Kaynak: TÜİK

Küresel krizde en yüksek noktaya ulaşmış, devam eden yıllarda azalışa geçen işsizlik oranı yeniden yükseliş eğilimindedir.

GENÇ NÜFUSTA İŞSİZLİK ORANI (%)

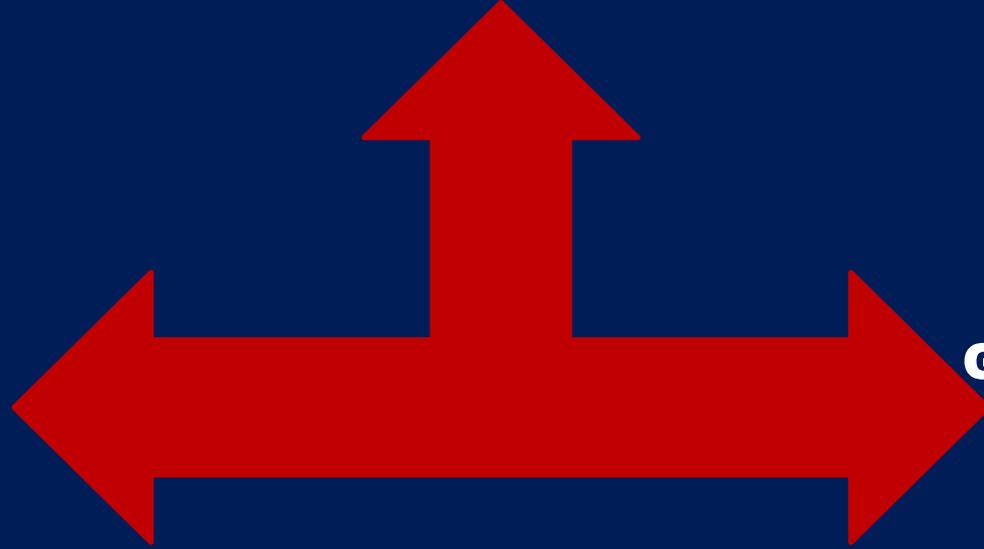
Kaynak: TÜİK

ARZ-TALEP DENGESİNDE SORUN VAR

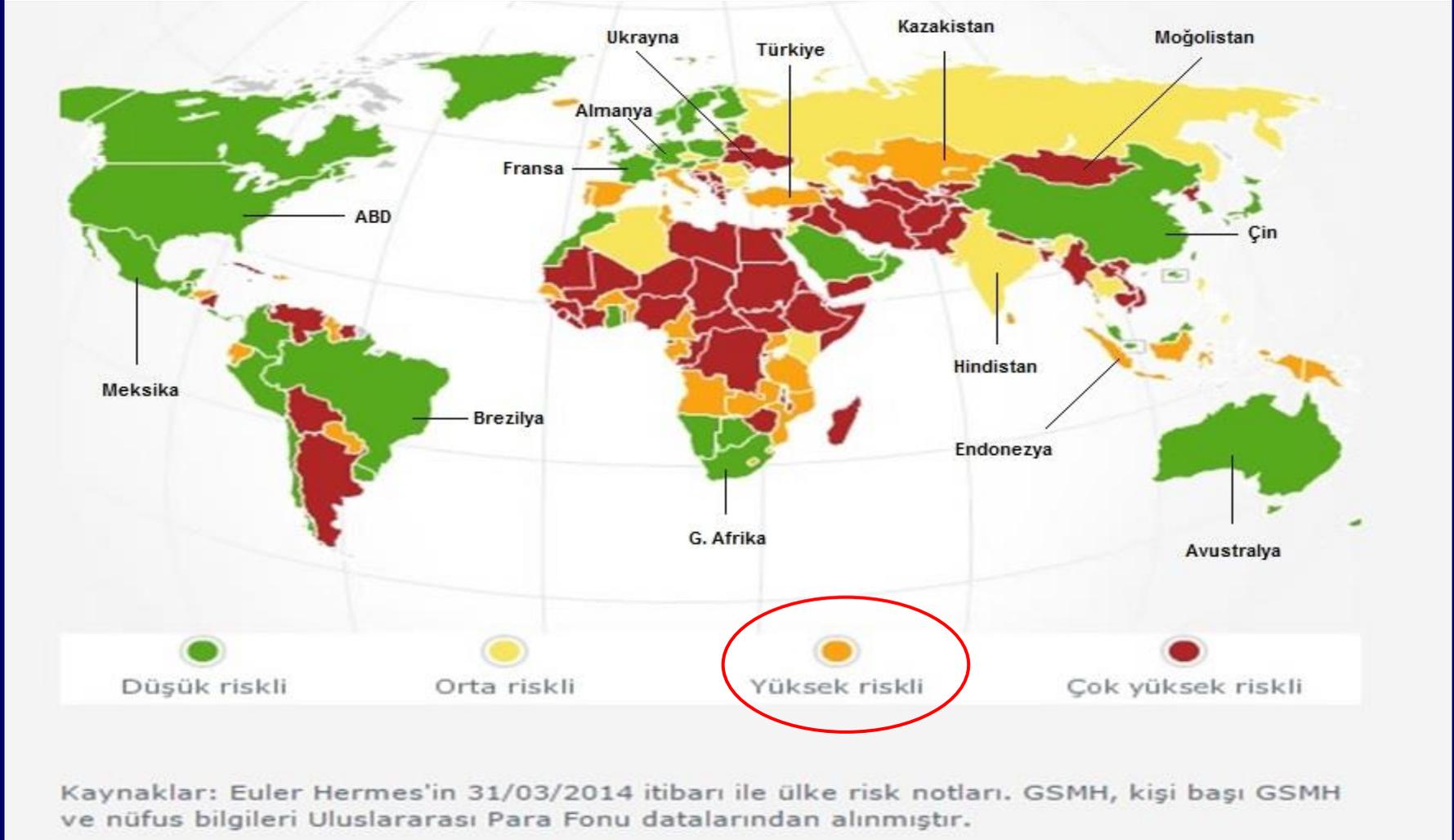
**SANAYİCİ
ARA ELEMAN BULAMIYOR**

**GENEL
İŞSİZLİK
ORANI %10**

**GENÇ NÜFUSTA
İŞSİZLİK ORANI
%18**

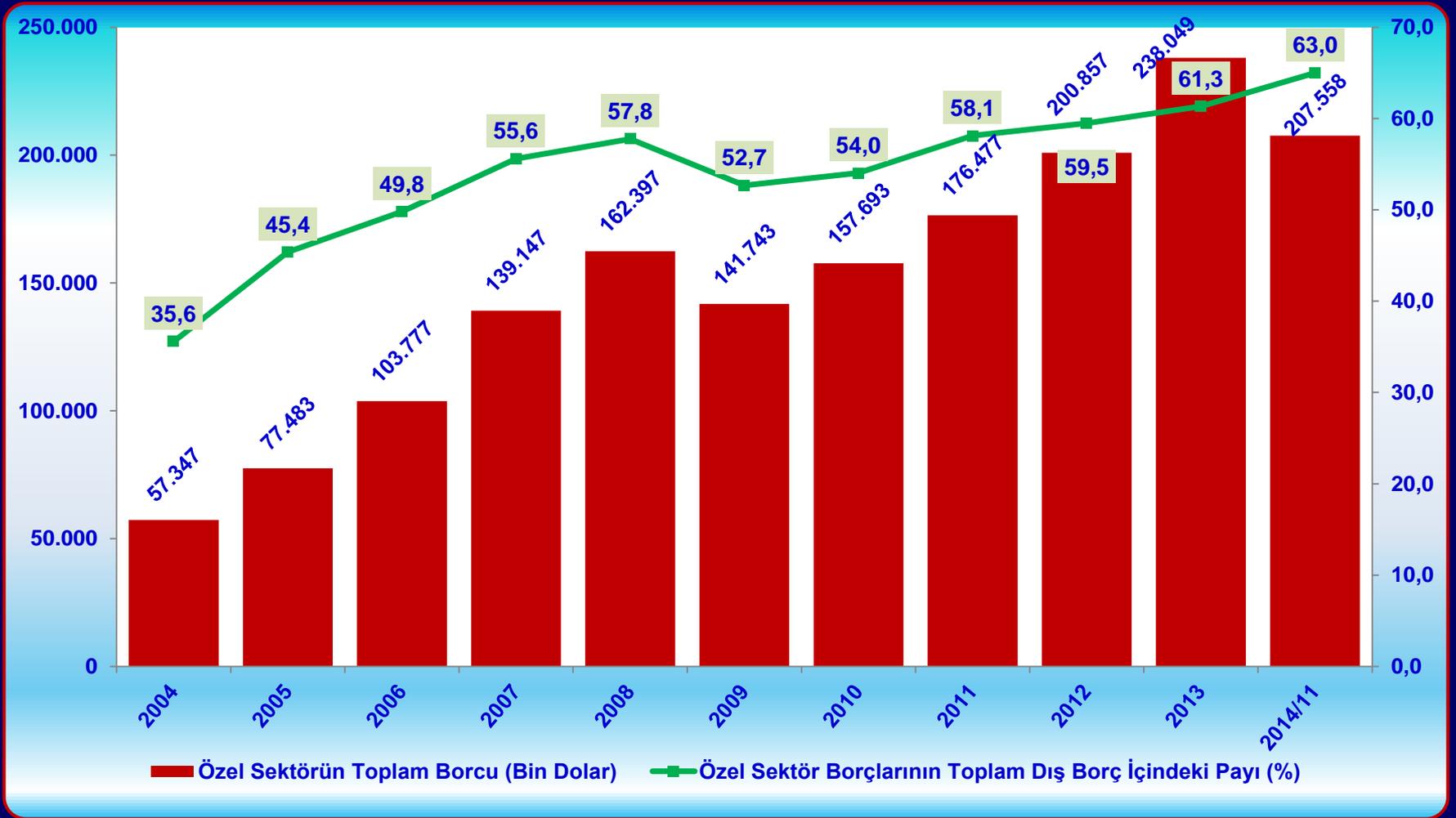
ÜLKELERİN RİSKLİLİK DÜZEYİ

Kaynak: Euler Hermes

Hermes tarafından yapılan çalışmada da; şirketlerin ödeme yapmama riskinin haritası hazırlanmış olup, Türkiye'deki şirketler bu haritada yüksek riskli grupta yer almaktadır.

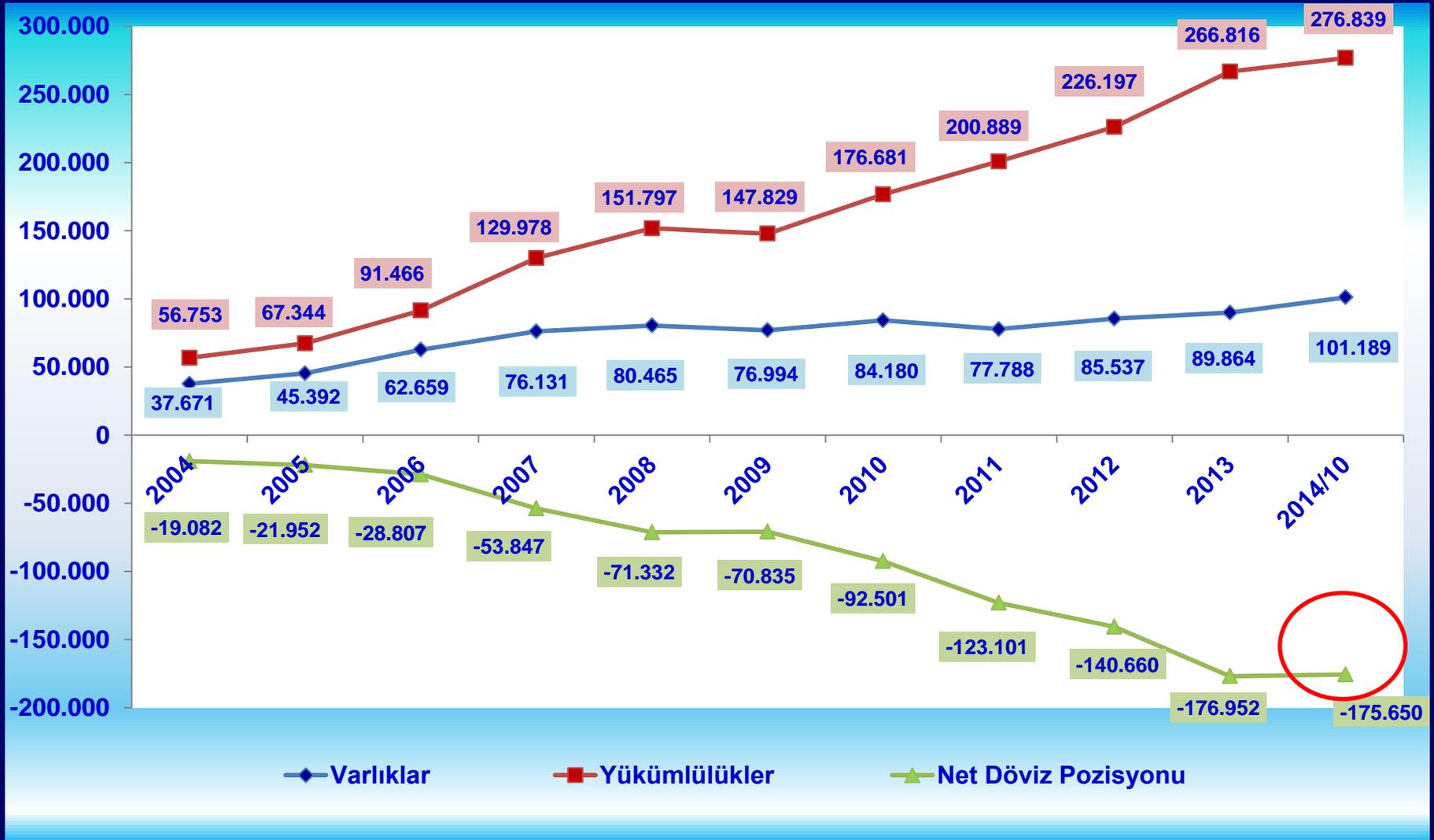
ÖZEL SEKTÖRÜN DİŐ BORCU (BİN DOLAR)

Kaynak: MB

Maastrich kriterleri ile Kamu borcu ve bütçede sorun yaşanmamasına rağmen, toplam dış borç içerisinde %63'lük payı ile özel sektör borçları, Türkiye'nin öncelikli riskleri arasında yer almaktadır.

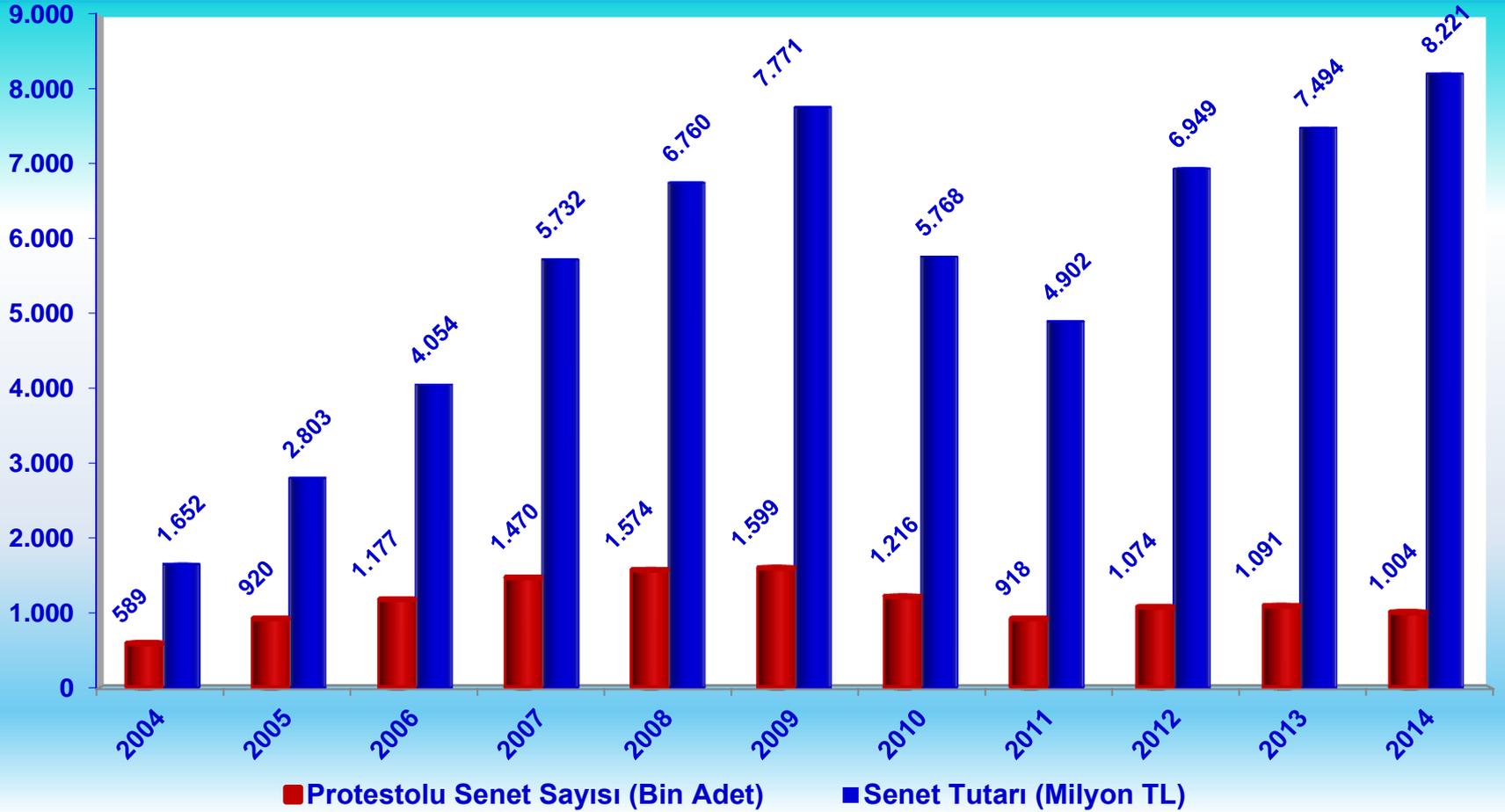
REEL SEKTÖR NET DÖVİZ POZİSYONU (Milyon Dolar)

Kaynak: MB

Kurlardaki artış, reel sektörün net döviz pozisyonu açısından risk teşkil etmektedir.

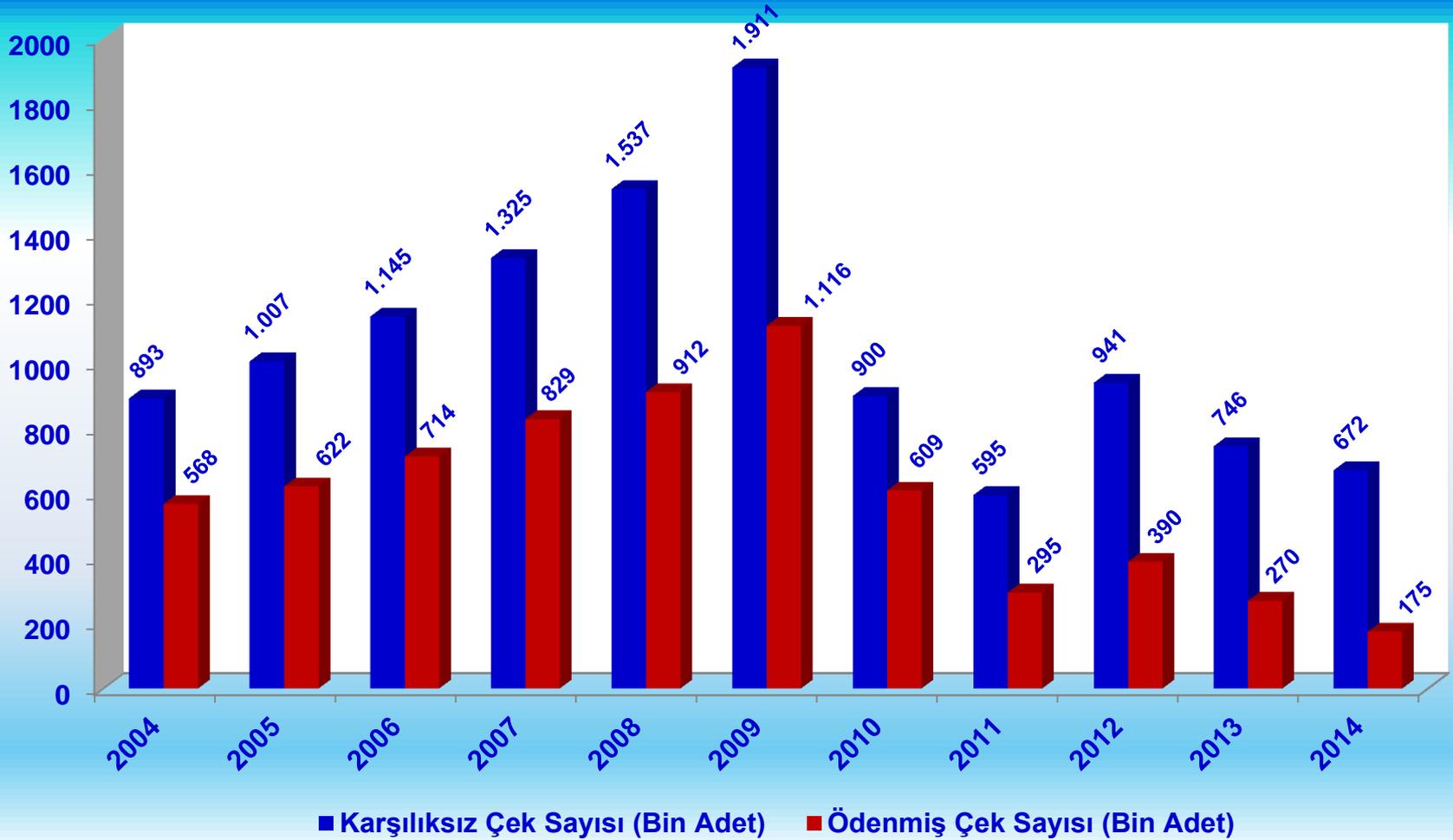
PROTESTOLU SENETLER

Kaynak: TBB Risk Merkezi ve MB

Protestolu senetler, 2014 yılında bir önceki yıla göre %10 artarak yeniden artış eğilimine girmiştir.

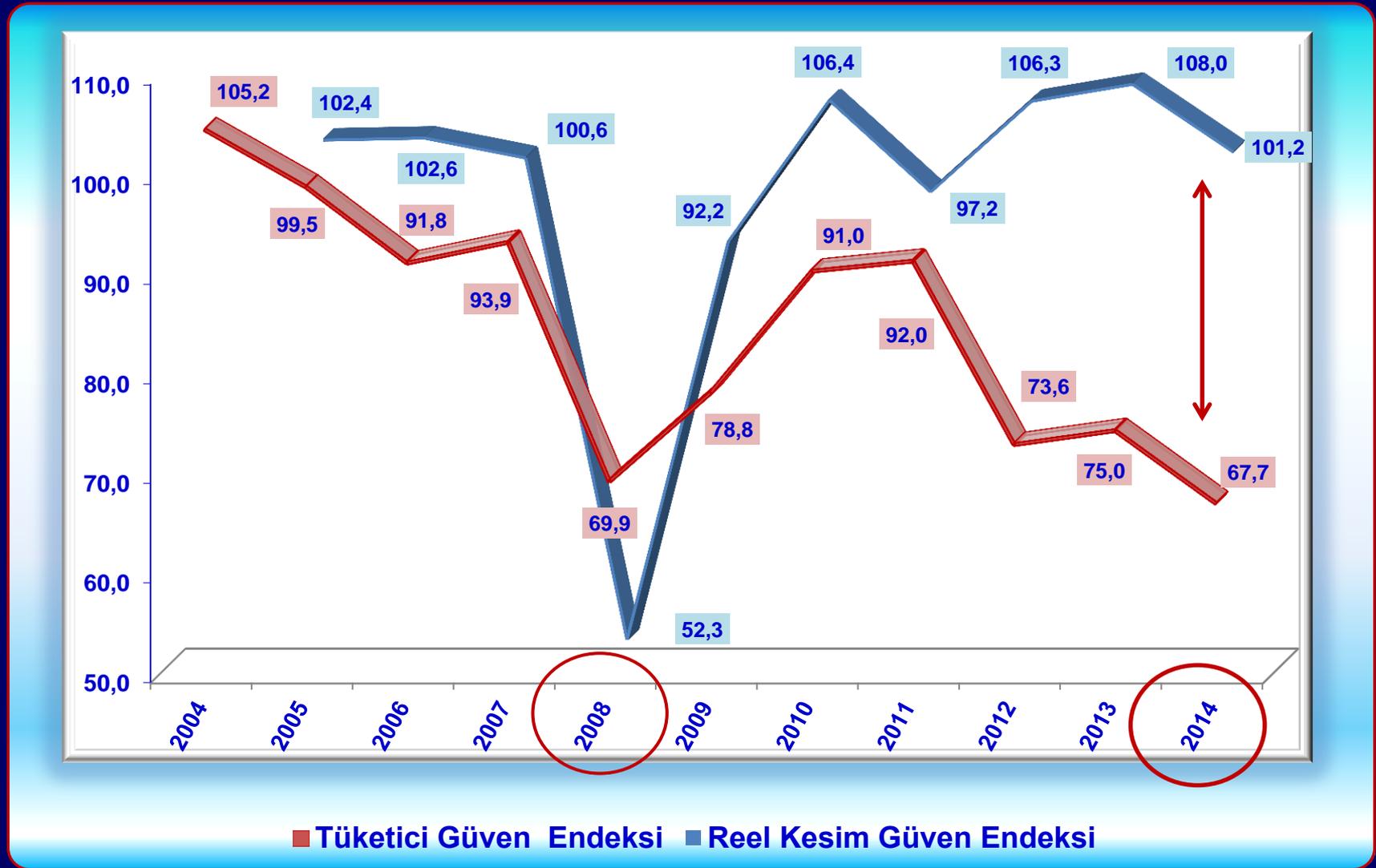
KARŞILIKSIZ ÇEKLER

Kaynak: TBB Risk Merkezi ve MB

2014 yılında; karşılıksız çeklerin ödenme oranı %25. Yani her 4 karşılıksız çıkan çekten sadece bir tanesi geri ödenebilmiş.

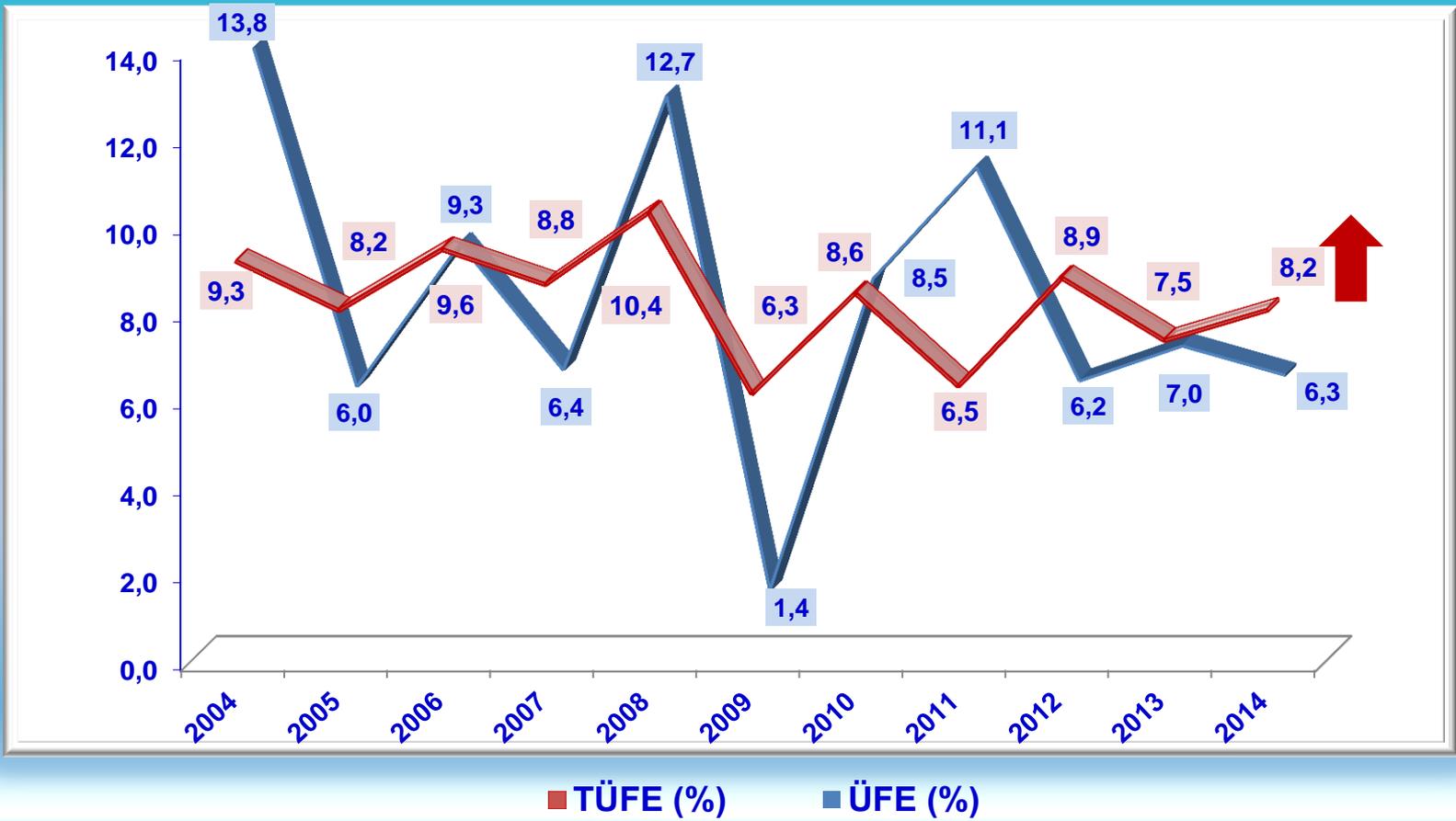
TÜKETİCİ VE REEL KESİM GÜVEN ENDEKSİ

Kaynak: TÜİK ve MB

Güven endeksleri kriz yılı 2008'en bu yana en düşük seviyesine ulaşmıştır.

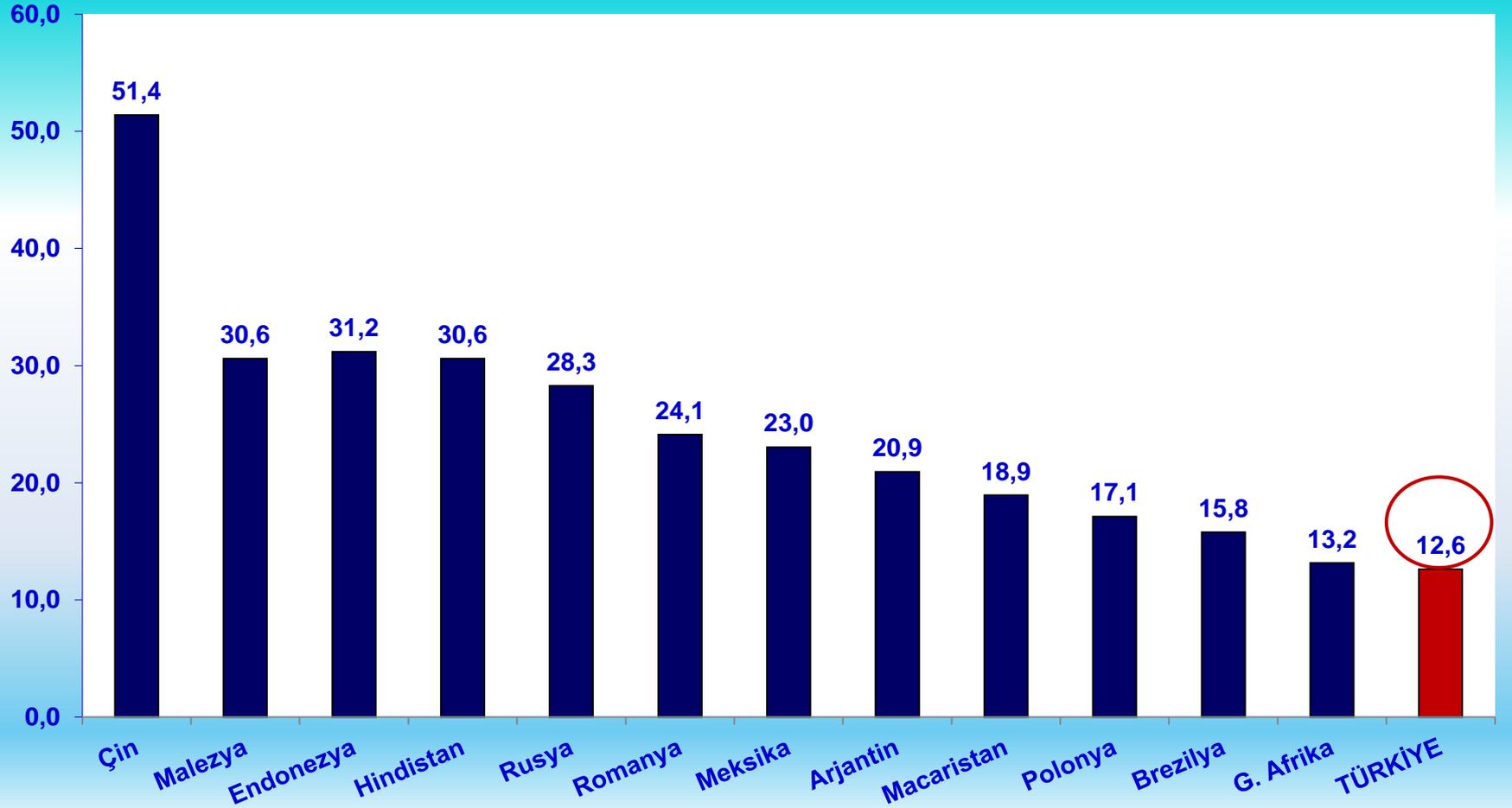
TÜFE - ÜFE ORANLARI (%)

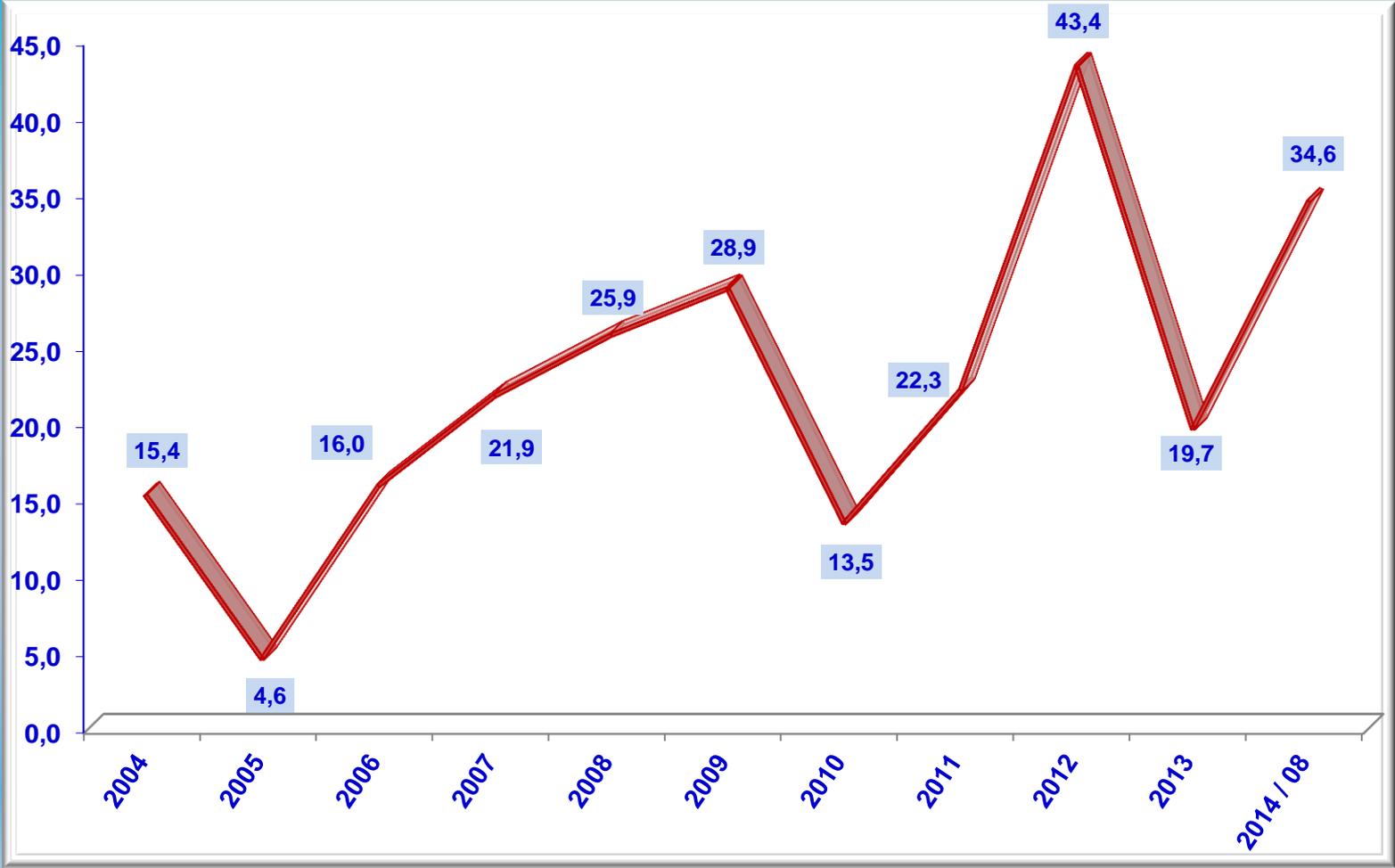
Kaynak: TÜİK

2014 yılını %8,2 ile kapatan enflasyon artışında özellikle; kurlar, gıda fiyatları ve enerji maliyetleri etkili olmuştur.

TASARRUF ORANI/GSYİH (%)

DOĞRUDAN YABANCI SERMAYEDE İMALAT SANAYİ PAYI (%)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

DOĞRUDAN YATIRIM GİRİŞLERİ 2013

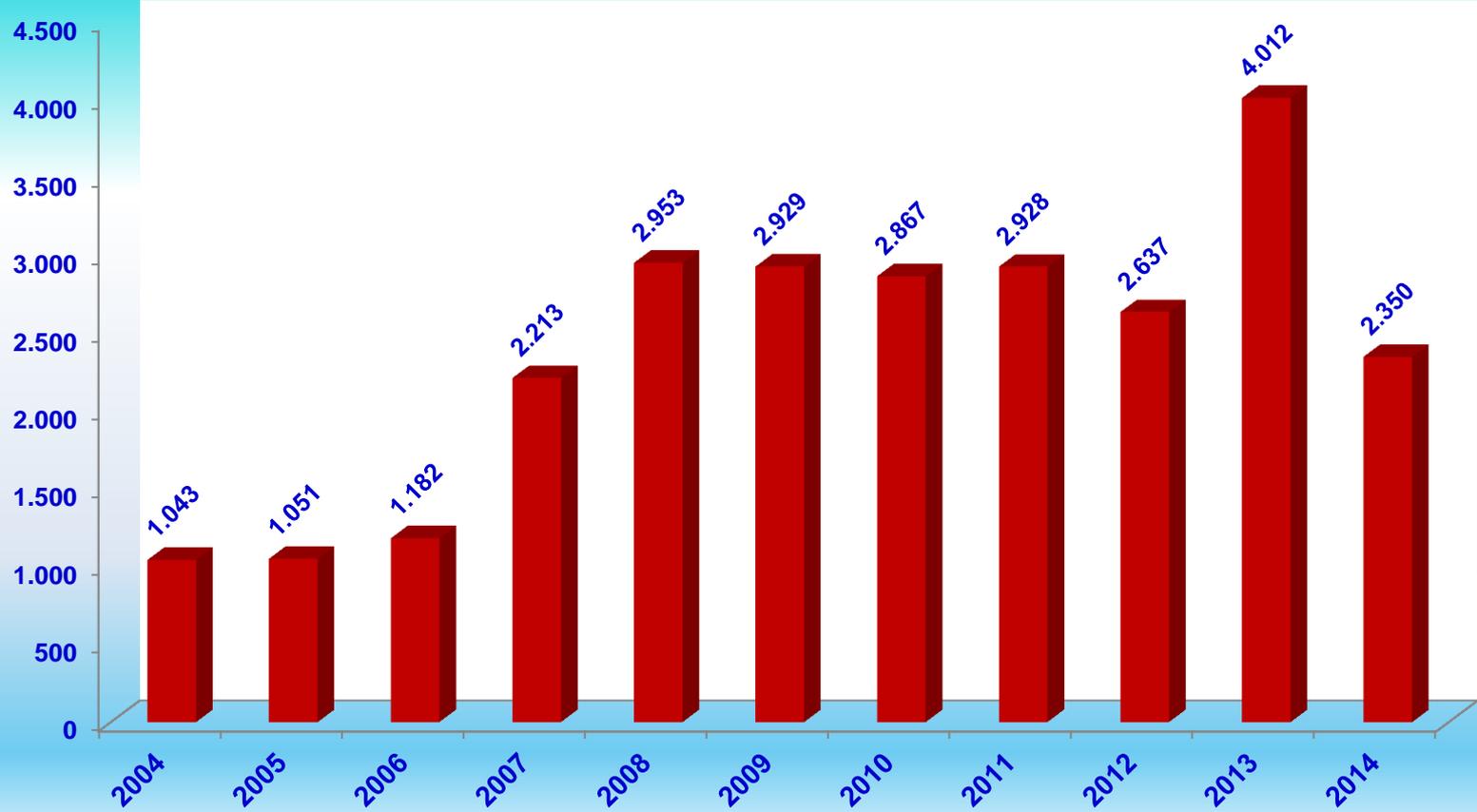
Ülkeler	2013 Doğrudan Yatırım Girişleri (Milyon Dolar)	2012 Doğrudan Yatırım Girişleri (Milyon Dolar)	2013 Sıralaması	2012 Sıralaması
ABD*	187.528	160.529	1	1
Çin**	123.911	121.080	2	2
Rusya**	79.262	50.588	4	8
Hong Kong**	76.633	74.886	5	3
Brezilya**	64.045	65.272	6	5
Singapur**	63.772	61.159	7	6
Kanada*	62.325	43.025	8	10
Avustralya*	49.826	55.518	9	7
İspanya*	39.167	25.696	10	13
Meksika**	17.628	38.286	11	17
İngiltere*	37.101	45.796	12	9
İrlanda*	35.520	38.315	13	11
Lüksemburg*	30.075	9.527	14	33
Hindistan**	28.199	24.196	15	15
Almanya*	26.721	13.203	16	24
Hollanda*	24.389	9.706	17	31
Şili**	20.258	23.444	18	12
Endonezya**	18.444	19.138	19	16
Kolombiya**	16.772	15.529	20	20
İtalya*	16.508	93	21	162
Türkiye	12.866	13.224	23	23

İlk 20 içinde gelişmekte olan ekonomilerin varlığı önemlidir. Türkiye 23. sıradaki yerini korumaktadır.

Kaynak: UNCTAD, 2014 Dünya Yatırım Raporu

*Gelişmiş ekonomiler, **Gelişmekte olan ekonomiler

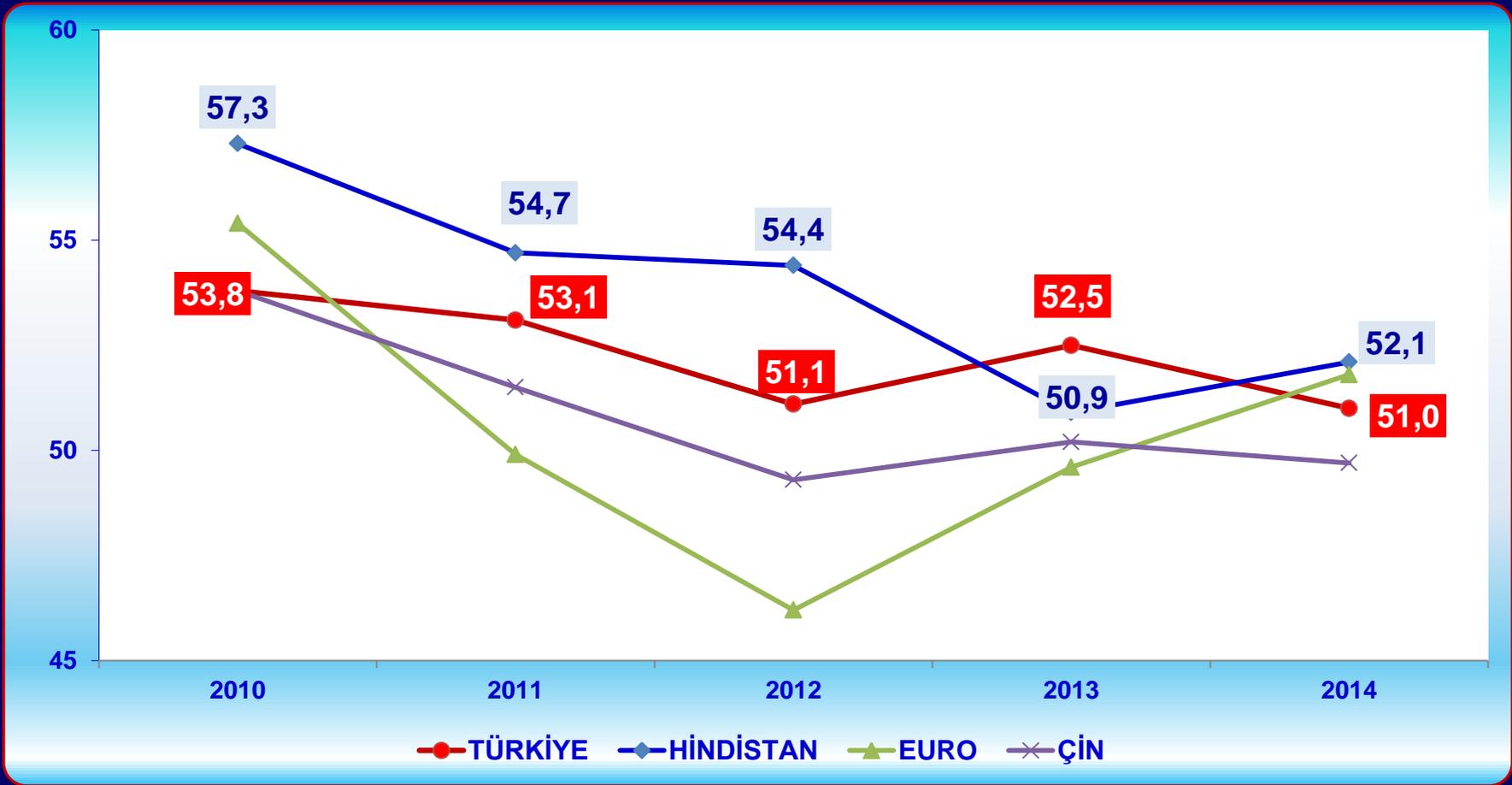
YABANCI KAR TRANSFERLERİ (Milyon Dolar)

Kaynak: MB

Son 10 yılda 24 milyar dolar kar çıkışı olmuştur. 2013 yılındaki çıkış, belirsizlik ve siyasi tansiyonun bir etkisidir.

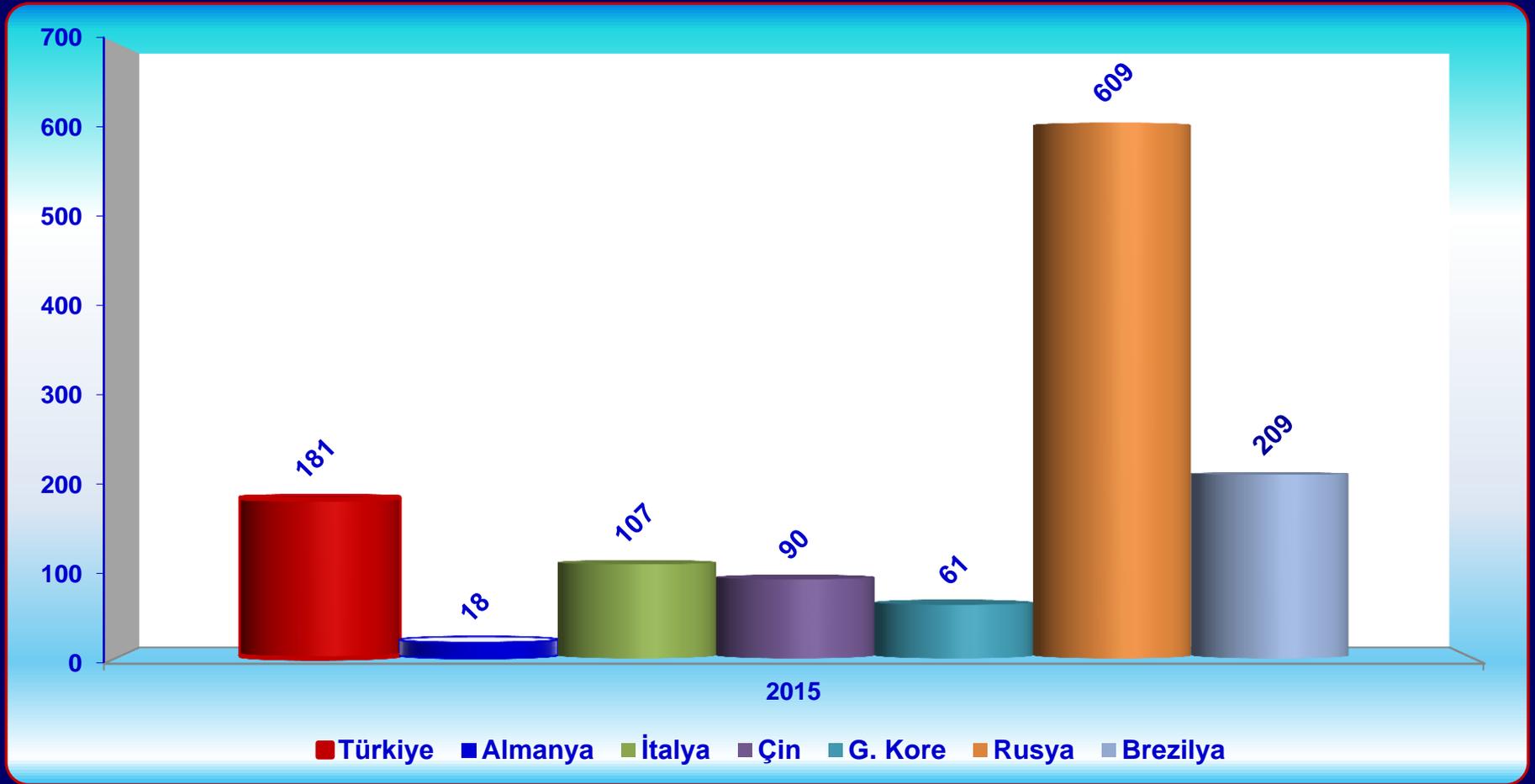
PMI (İMALAT SANAYİNDE) SATINALMA YÖNETİCİLERİ ENDEKSİ

Kaynak: Markit Economics

Türkiye son yıllarda 50 olan barajın hep üstünde yer almıştır. Bu da imalat sanayindeki eğilimin olumlu olduğunu göstermektedir. Ancak Haziran ve Temmuz ayında 48 seviyelerini gören endeks, 2014 ortalaması 51 ile kapatmıştır.

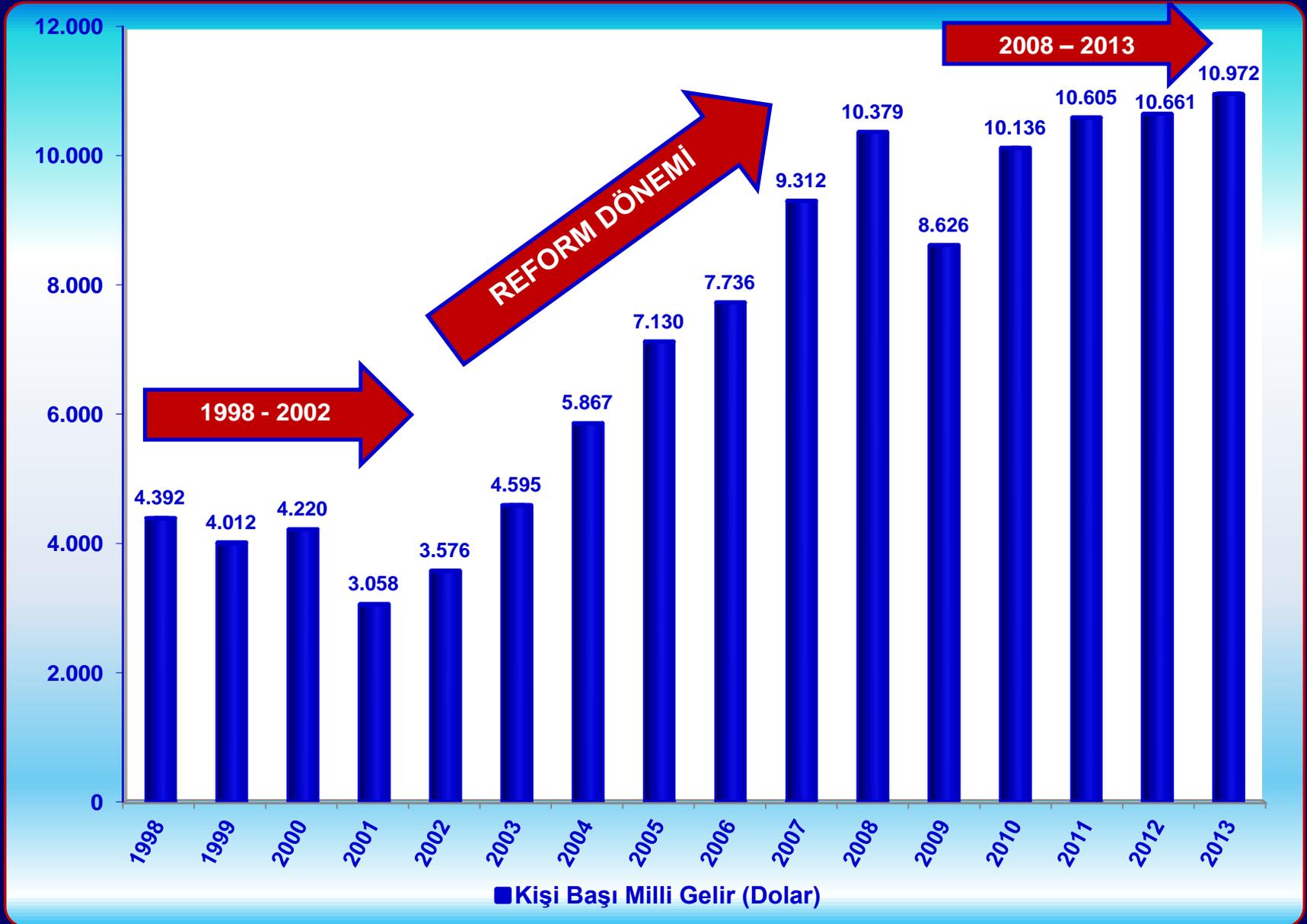
CDS DEĞERLERİ (ÜLKE RİSK PRİMİ; 2015 Ocak)

Kaynak: Deutsche Bank

Yabancı yatırımcılar açısından önem taşıyan CDS endeksi, siyasi ve belirsizlik durumlarında anında yükselerek, ülkenin sahip olduğu riskin boyutunu ortaya koymaktadır.

ORTA GELİR TUZAĞI: YENİDEN YAPISAL REFORM GÜNDEMİ

PISA TESTİ SONUÇLARI (65 ÜLKE) 2012

	TÜRKİYE	ÇİN	KORE	JAPONYA	TAYVAN	ALMANYA	RUSYA
FEN	43	1	7	4	13	12	37
MATEMATİK	44	1	5	7	4	16	35
OKUMA YETERLİLİĞİ	42	1	5	4	7	19	41
ZORUNLU EĞİTİM SÜRESİ	9 Yıl	9 Yıl	9 Yıl	10 Yıl	9 Yıl	13 Yıl	10 Yıl

Kaynak: OECD, Nation Master

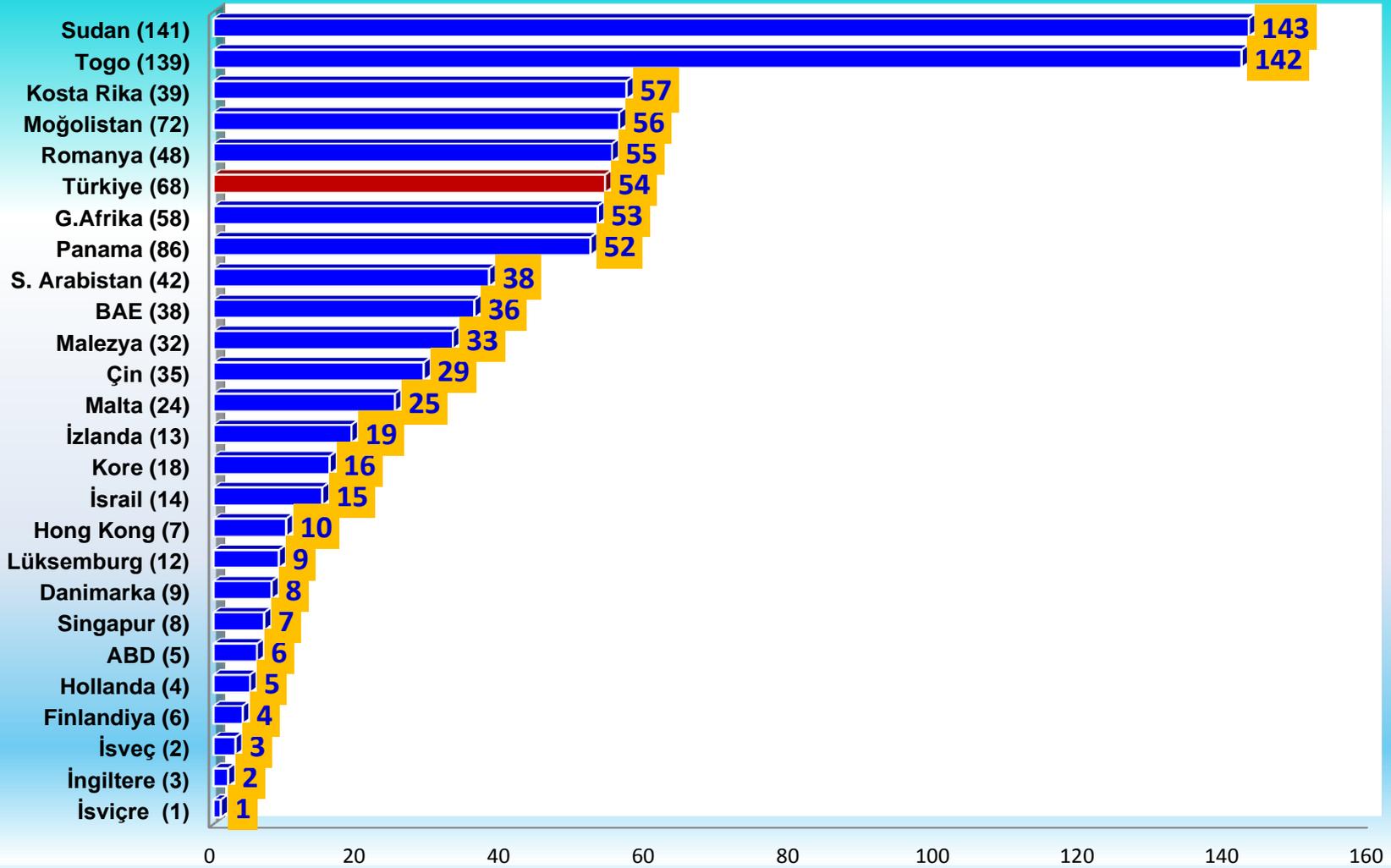
Orta gelir tuzağı ile karşı karşıya kalan Türkiye'nin bunu aşması için nitelikli eğitim seçeneğini çok iyi kullanması gerekmektedir.

Dünyanın en kapsamlı eğitim araştırması olan ve 3 yılda bir yapılan Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı; 15 yaş ve üstü öğrencilerin 3 ana konuda kazanmış oldukları bilgi ve becerileri değerlendiren bir araştırma projesidir. Gelişmekte olan ekonomilerin sonuçlarının başarılı olması da oldukça düşündürücüdür.

KÜRESEL ENDEKS ÇALIŞMALARI

Uluslararası kuruluşlar tarafından yapılan küresel endeks çalışmaları, birebir doğruyu yansıtmayabilir. 10 sıra önde veya geride de olabiliriz. Ancak, eksiklerimizi görme ve tamamlama açısından önemli birer işarettir.

KÜRESEL İNOVASYON ENDEKSİ 2014

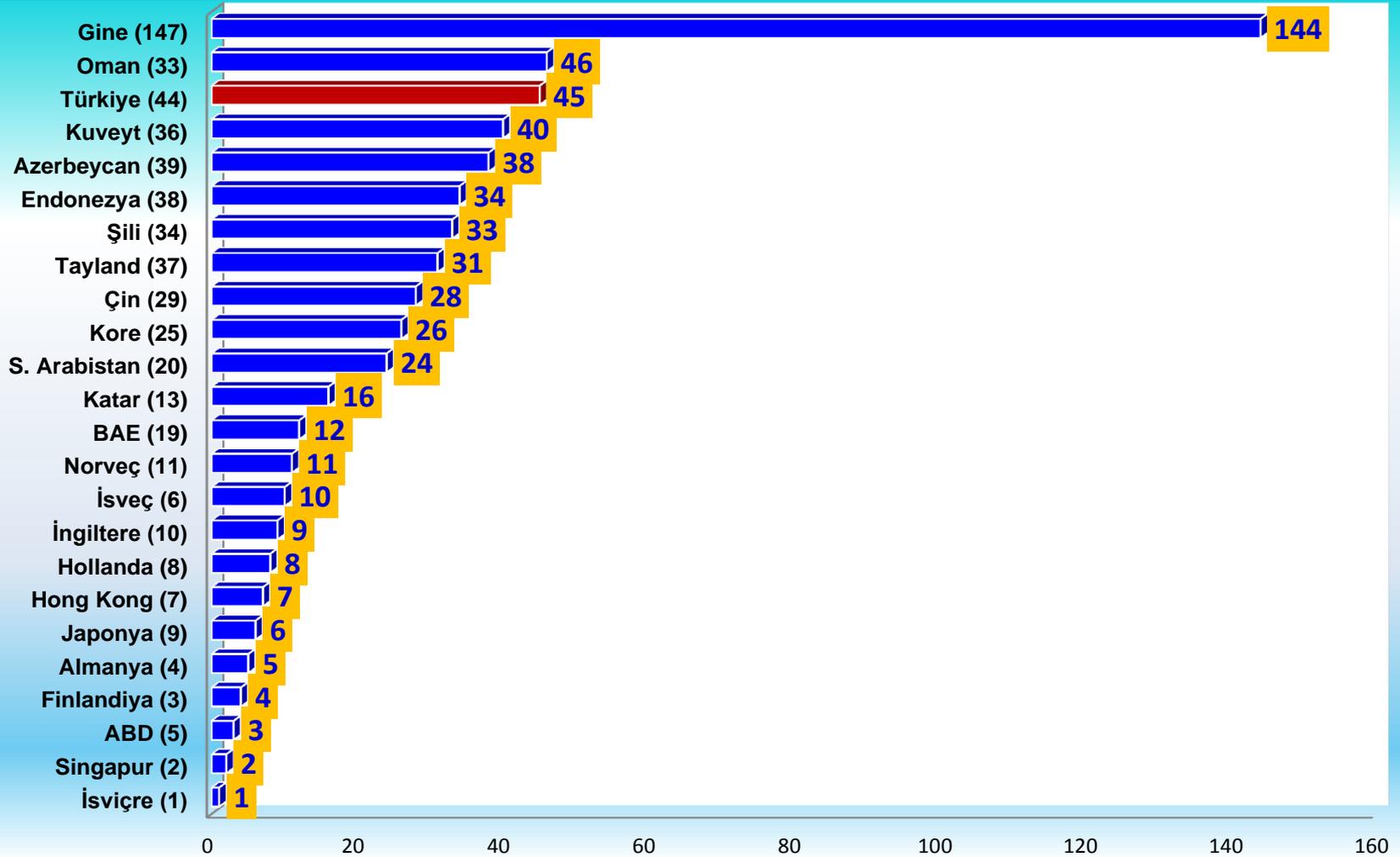

Kaynak: Johnson Cornell University – INSEAD – WIPO

*Parantez içindeki değerler 2013 sıralamalarını göstermektedir.

Kriterler: Kurumlaşma düzeyi, insan sermayesi ve araştırma, altyapı, piyasa derinliği, iş derinliği, bilgi birikimi ve teknoloji üretimi, üretimde yaratıcılık

KÜRESEL REKABET ENDEKSİ 2014/2015

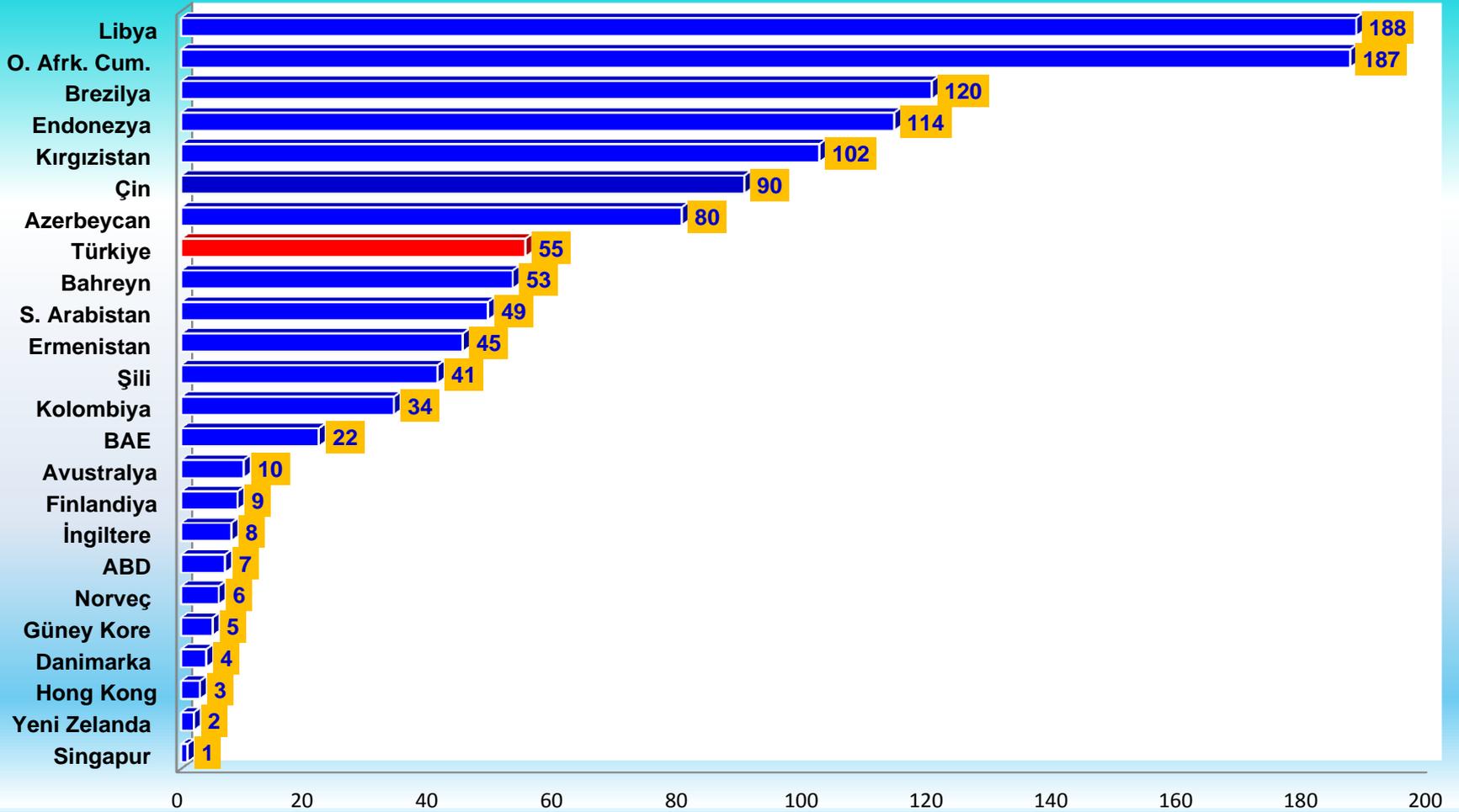

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu

*Parantez içindeki değerler 2013/2014 sıralamalarını göstermektedir.

Kriterler: Kurumlaşma düzeyi, altyapı, makroekonomik çevre, sağlık, zorunlu ilköğretim, yüksek eğitim olanakları, mal ve iş piyasalarında etkinlik, finansal piyasaların gelişmişliği, teknolojik gelişmişlik, piyasa büyüklüğü, iş kültürünün derinliği, Ar-Ge çalışmaları

İŞ YAPMA KOLAYLIĞI ENDEKSİ 2013

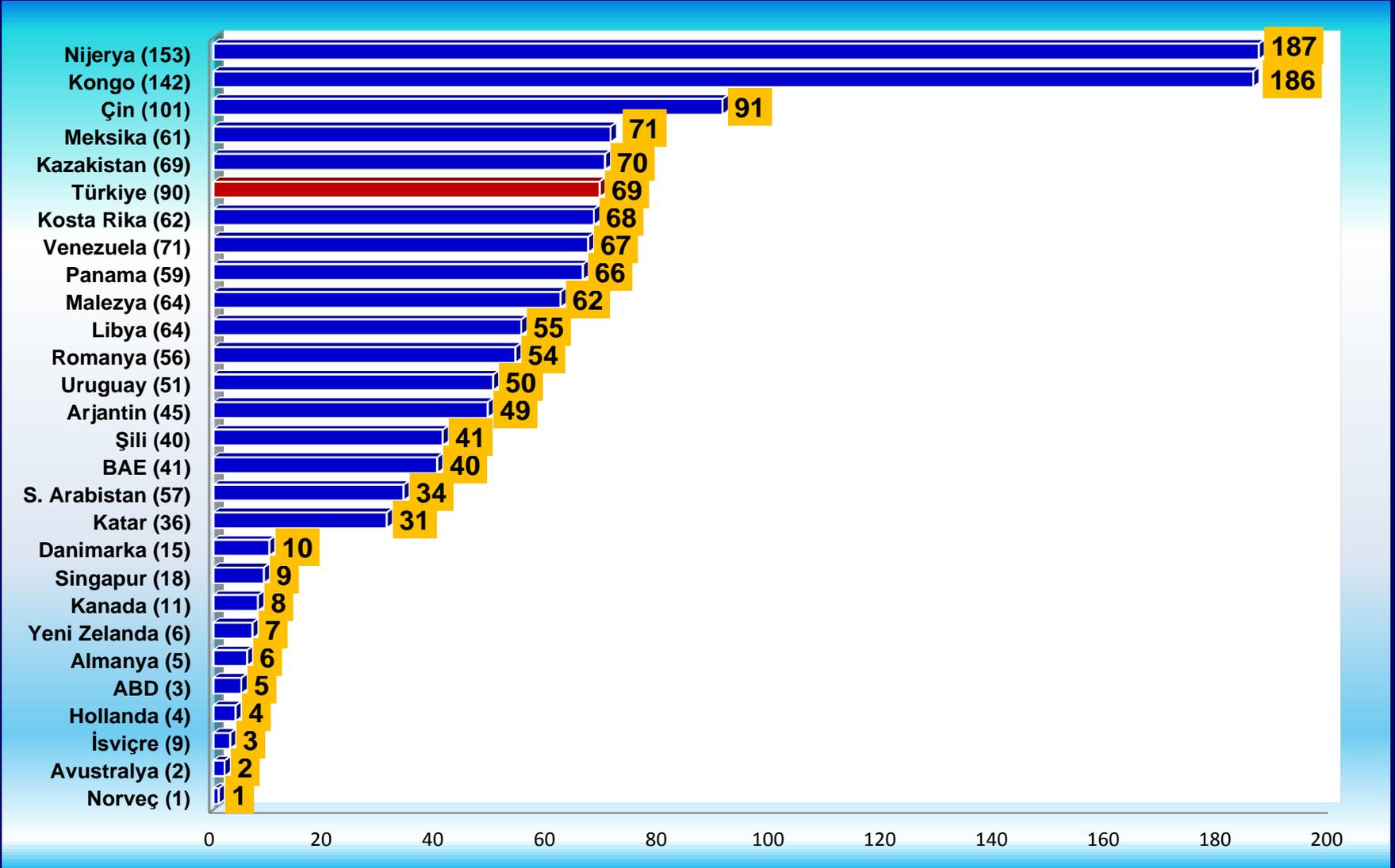
Kaynak: Dünya Bankası

1= en yüksek iş yapma kolaylığı 189= en düşük iş yapma kolaylığı

*Parantez içindeki değerler 2012 sıralamalarını göstermektedir.

Kriterler: Yeni bir işe başlama oranı, kuruluş engellerini aşabilme düzeyi, elektrik kullanabilme düzeyi, iş amaçlı mülk edinme düzeyi, kredi edinme düzeyi, yatırımcıların korunma düzeyi, uluslararası ticaret düzeyi, vergi ödeme düzeyi, taahhütlerin hayata geçirilmesi, iflas erteleme düzeyi, sınırlara uzaklık düzeyi, girişimcilik düzeyi, iyi imalat uygulamaları, iş hayatındaki düzenlemelerde şeffaflık düzeyi

İNSANİ GELİŞME ENDEKSİ 2013

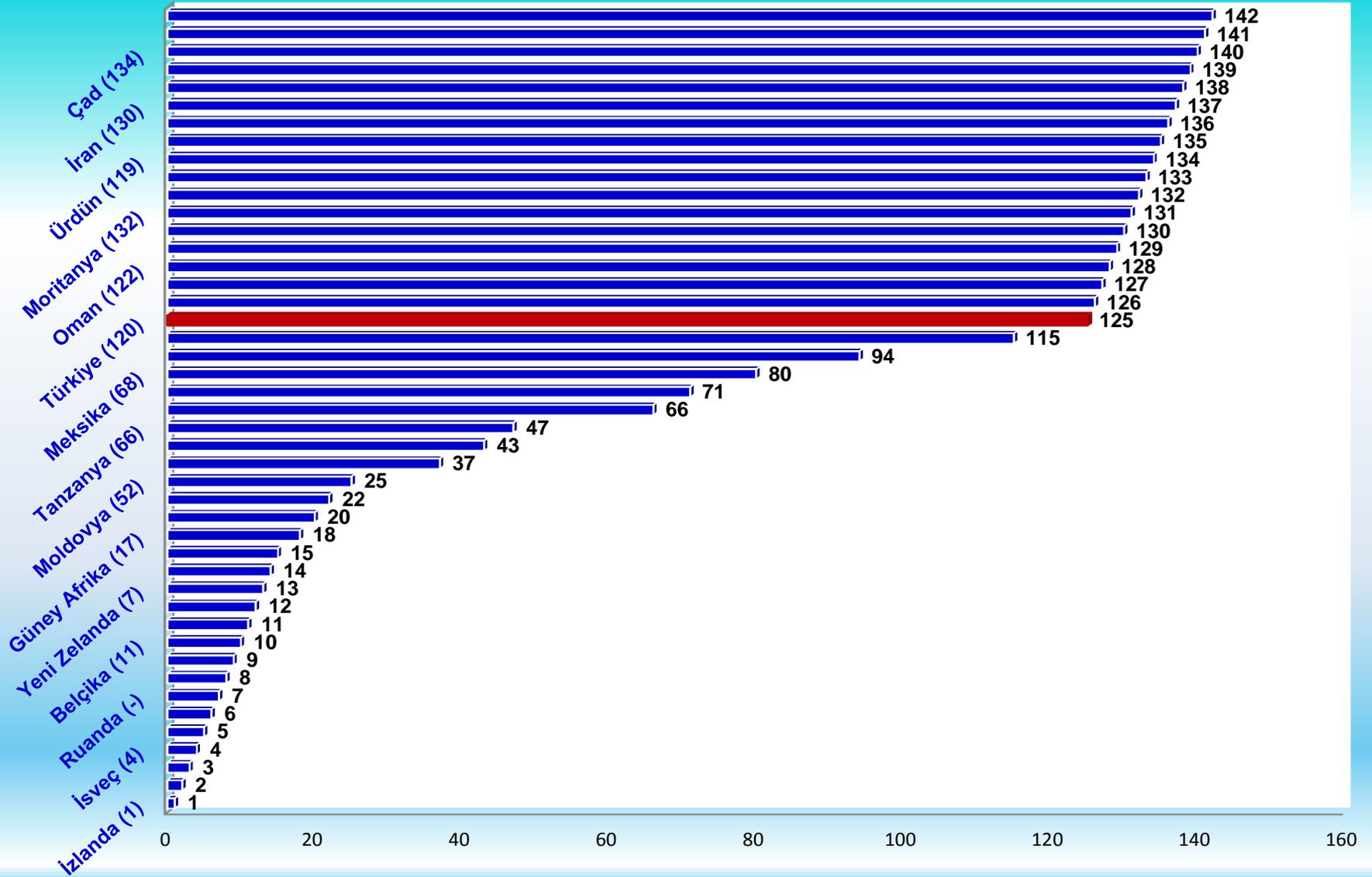

Kaynak: BM

*Parantez içindeki değerler 2012 sıralamalarını göstermektedir.

Kriterler: Beklenen yaşam süresi, beklenen eğitim süresi, ort. eğitim süresi ve kişi başına düşen milli gelir

KÜRESEL CİNSİYET EŞİTLİĞİ ENDEKSİ 2014

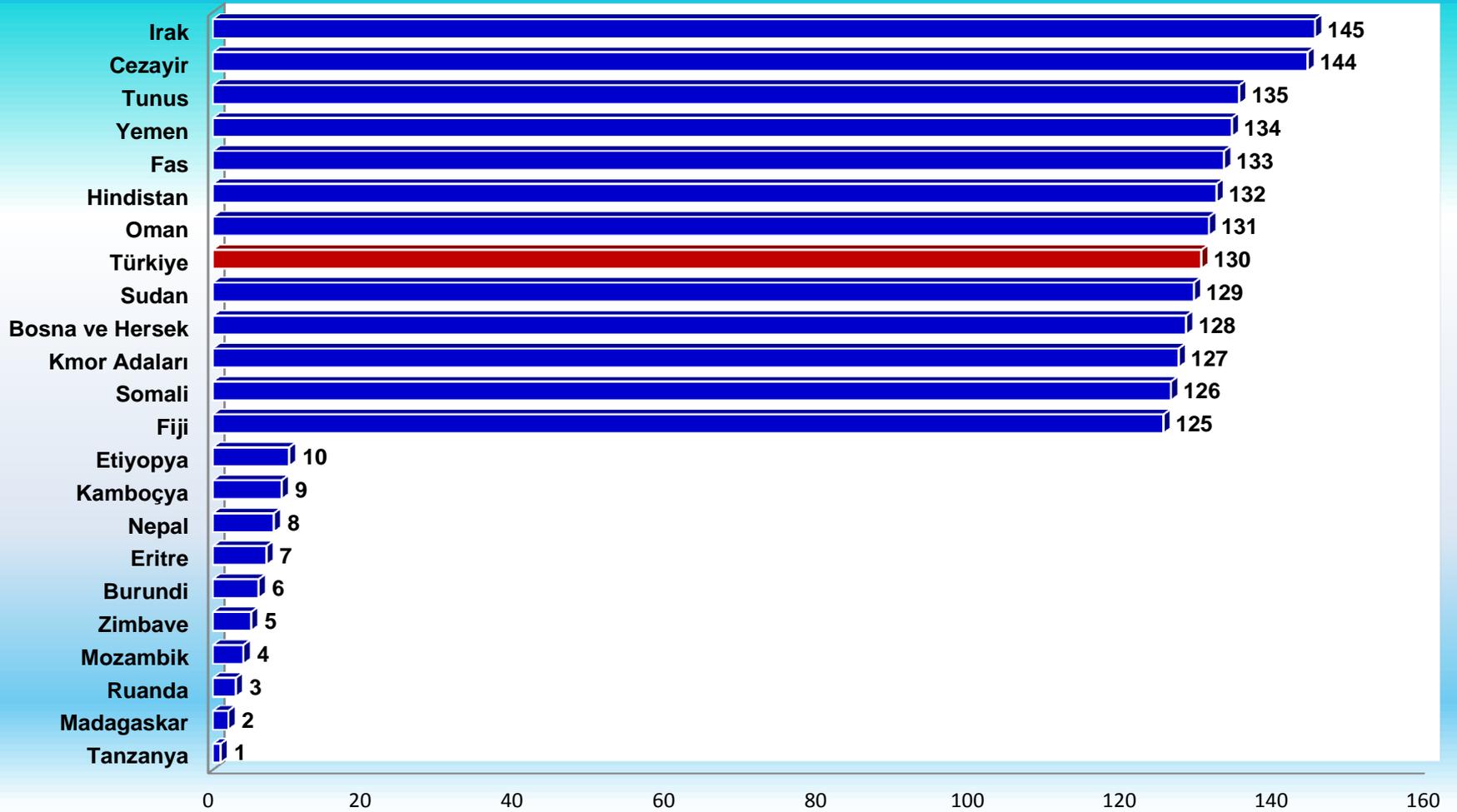

Kaynak: Dünya Ekonomik Forumu

*Parantez içindeki değerler sırasıyla 2013 sıralamalarını göstermektedir.

Kriterler: Ekonomik katılım ve fırsat eşitliği, eğitime erişim, sağlık ve yaşam süresi, politikaya katılım

KADININ İŞGÜCÜNE KATILIMI - 2013

GELECEĞİ ŐEKİLLENDİRECEK KONULAR

GELECEĞİN KİLİT SEKTÖRÜ ENERJİDE UKRAYNA-RUSYA HATTI

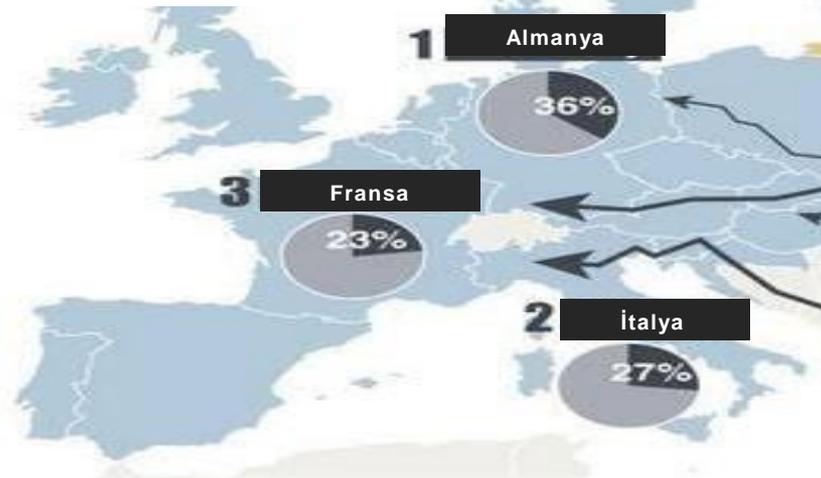
Ukrayna üzerinden gelen doğalgaz ana boru hatları

ÜLKE

Ukrayna üzerinden en çok Rus gazı alan AB ülkeleri

Rusya'dan ithal edilen gaz kullanımı (%)

Ukrayna üzerinde talepleri olan rakip bloklar

AB Ortaklık Anlaşması
Demokrasinin geliştirilmesi karşılığında, 28 AB Ülkesi ile serbest ticaret bölgesi

Avrasya Gümrük Birliği
Rusya, Beyaz Rusya ve Kazakistan'ın ekonomik entegrasyonu.
(Politik bir bağlantı yok)

Ukrayna'nın Politik ve Kültürel Ayrışması

Rusya-AB çekişmesinin temel sebebi **DOĞALGAZ**

58%

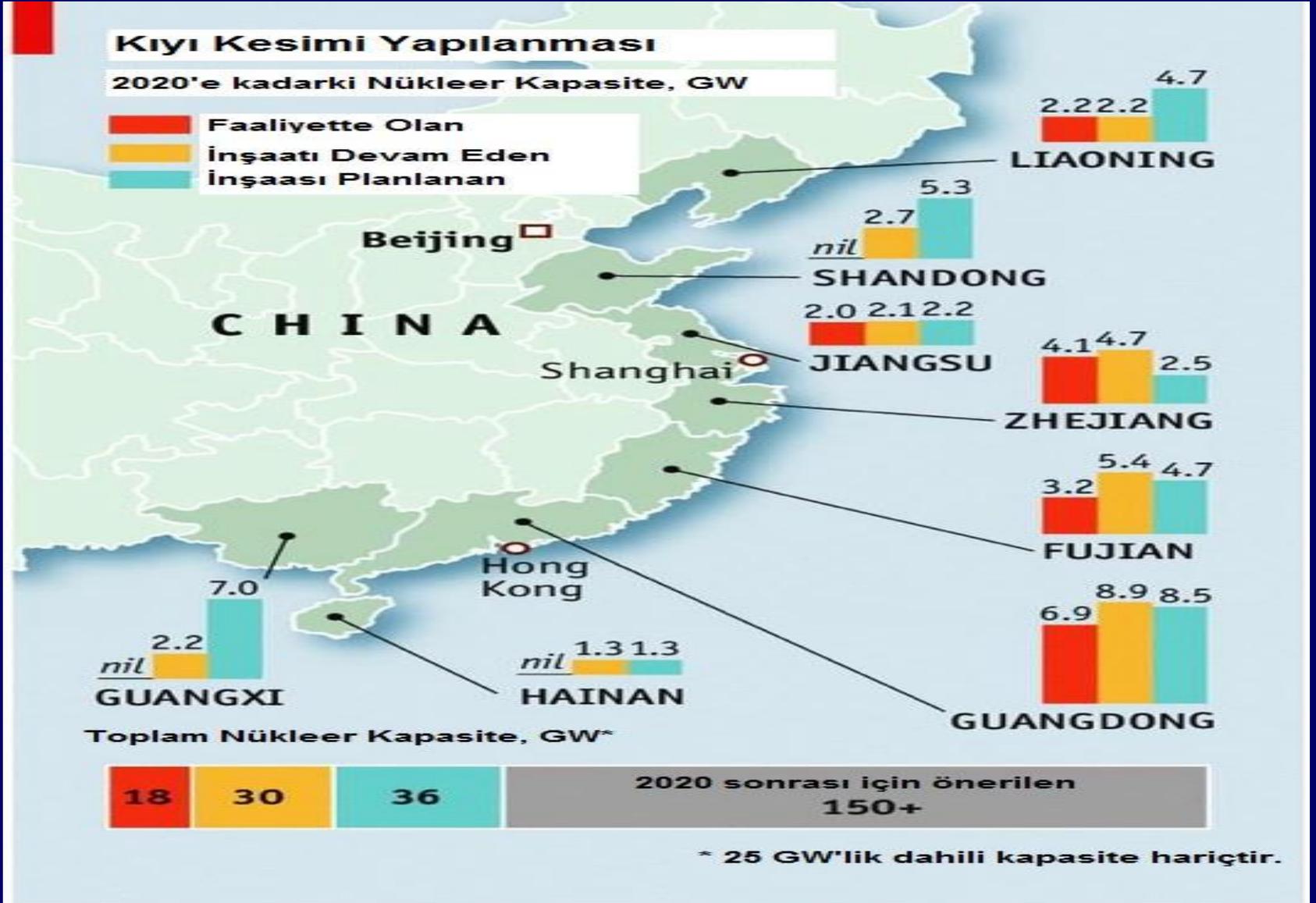

66%

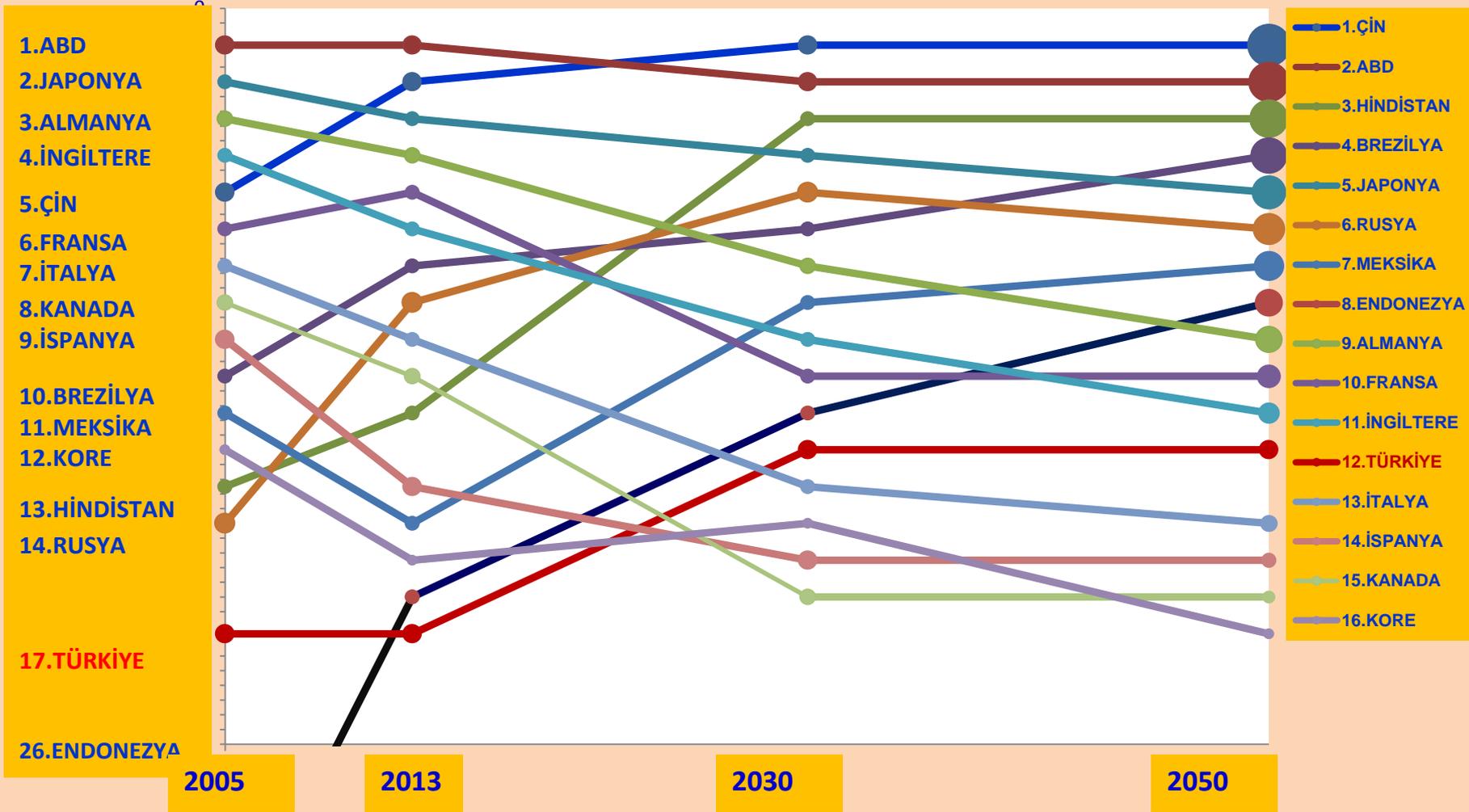
Ukrayna tarafından tüketilen ve Rusya'dan ithal edilen doğalgaz oranı

Rusya tarafından AB'ye Ukrayna üzerinden ihraç edilen doğalgaz oranı

ÇİN'İN NÜKLEER SANTRALLERİ

EKONOMİDEKİ DÖNÜŞÜM

Birçok kuruluş tarafından yapılan çalışmalarda, ilk 10 sıralaması birbirine oldukça yakın çıkmaktadır. 2050'ye kadar yapılan tahminlerde Türkiye ilk 10 sıralamada görünmemekle birlikte, 12. sıraya yükselmesi de önemlidir.

DÜNYA SERBEST TİCARET ANLAŞMALARINI HARİTASI

Güncel Olarak Müzakarede Olan Ülkeler

- TPP
- Avrasya Ekonomik Birliği
- TTIP
- Afrika Serbest Ticaret Bölgesi

TPP

- Mal ve hizmet ticaretinde sınırların kaldırılması
- Üretim ve arz zincirindeki gelişmeleri kolaylaştırmak
- Düzenleyici tutarlılığın geliştirilmesi
- Rekabetin desteklenmesi

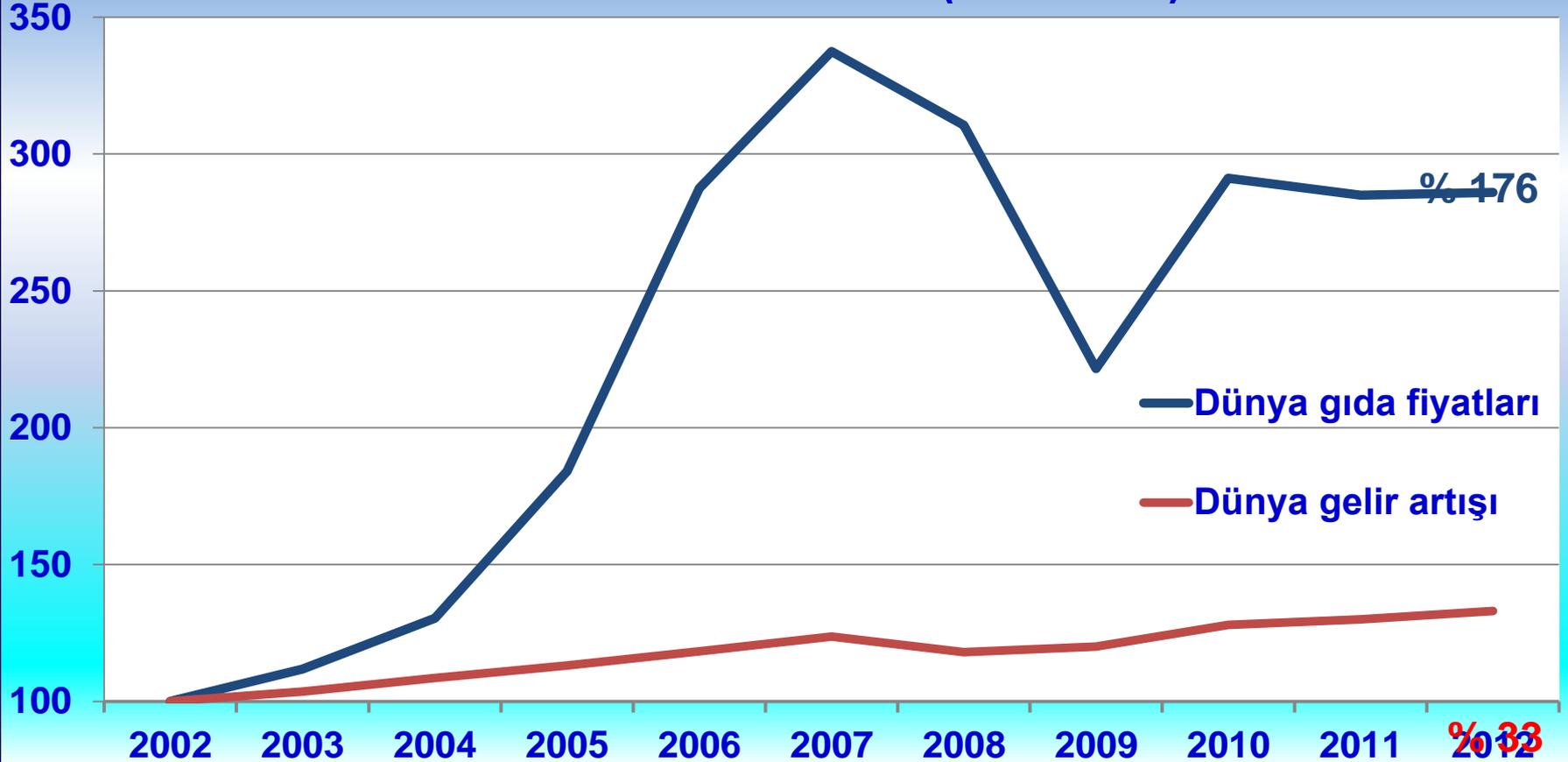
TTIP

- Tarifelerin kaldırılması
- Düzenlemelerin ve standartların oluşturulması
- Uluslararası yatırımcılar için koruma sağlanması
- Hizmetlerdeki ve hükümet alımlarındaki yabancı payının artırılması

Günümüzde; gerek ticari anlamda, gerekse enerji alanındaki jeopolitik birliktelikler, dışarıda kalan ülkeleri zorlayıcı girişimlerdir.

GIDA FİYATLARINDAKİ ARTIŞ, GELİR ARTIŞININ ÇOK ÜZERİNDE

GIDA FİYATI ENDEKSİ (2002=100)

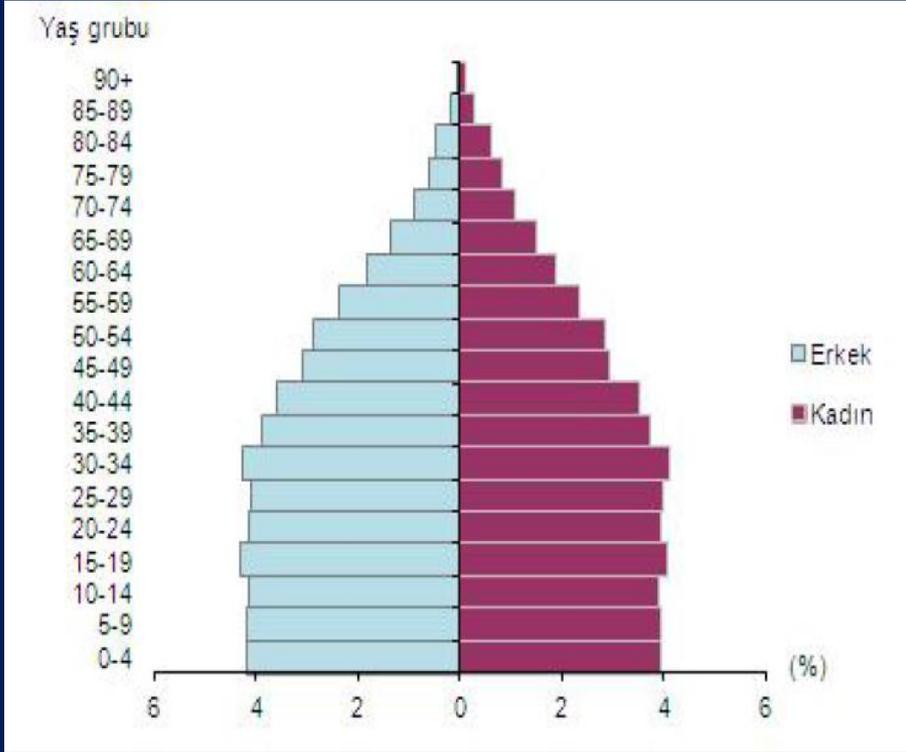

Kaynak: Dünya Bankası

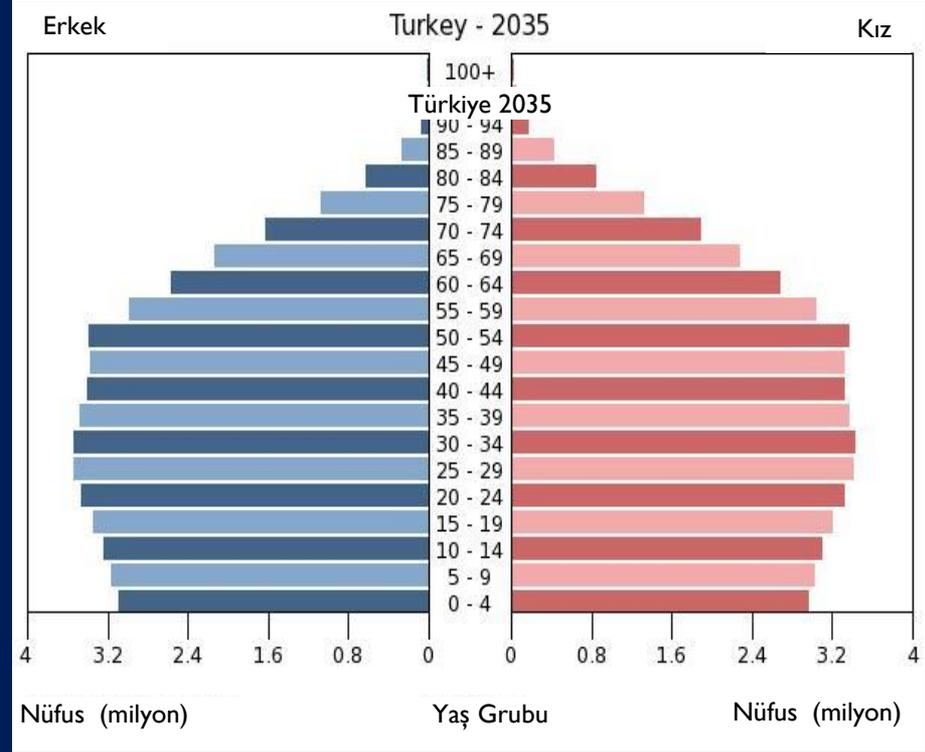
Dünya nüfusunun yarısının yaşadığı 6 ülkenin (ABD, Çin, Hindistan, Brezilya, Endonezya, Pakistan) tarımsal anlamda zenginliği ve dünyanın büyük ekonomileri olmaları, geleceği şekillendirme açısından önem taşımaktadır.

TÜRKİYE'NİN FIRSATI

2014

2035

Türkiye, genç nüfusu ile önemli bir demografik fırsat penceresine sahiptir. (77 milyon nüfusun 52 milyonu 15-64 yaş aralığında, 43 milyonu da 20-59 yaş aralığında).

O nedenle; nüfusa, doğru nitelikler kazandırılması, başka fırsatları da doğuracaktır.

@EYorgancilar